



Wittgenstein Centre

FOR DEMOGRAPHY AND
GLOBAL HUMAN CAPITAL



Polityka prorodzinna i sprzyjająca dzietności w Europie

Tomas Sobotka

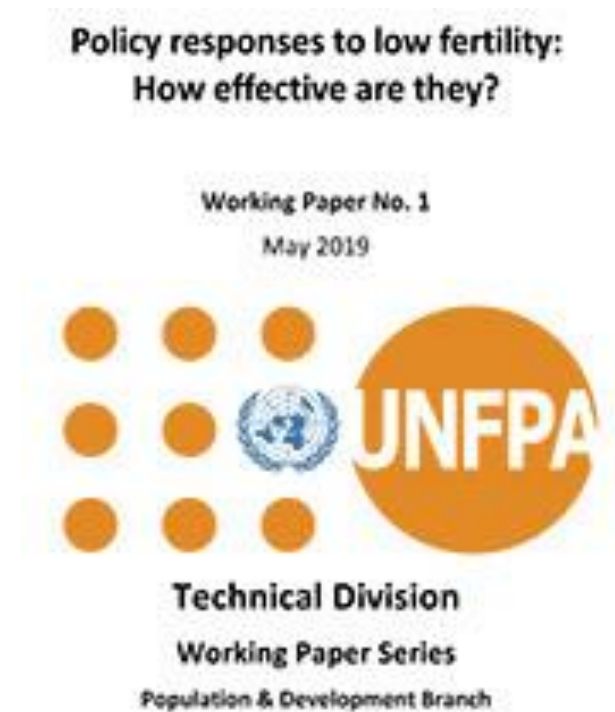
Wiedeński Instytut Demografii (Austriacka Akademia Nauk), Centrum Wittgensteina ds. demografii i globalnego kapitału ludzkiego

Konferencja, Fertility and family policies (Strategia Demograficzna 2040)

Warszawa, 19 października 2022 r.

Niniejsza prezentacja w dużej mierze oparta na:
Sobotka, T., A. Matysiak, Z. Brzozowska. 2019.
"Policy responses to low fertility: How effective are they?"
New York: UNFPA, Working Paper No. 1, May 2019
Technical Division Working Paper Series,
Population & Development Branch.

www.unfpa.org/publications/policy-responses-low-fertility-how-effective-are-they



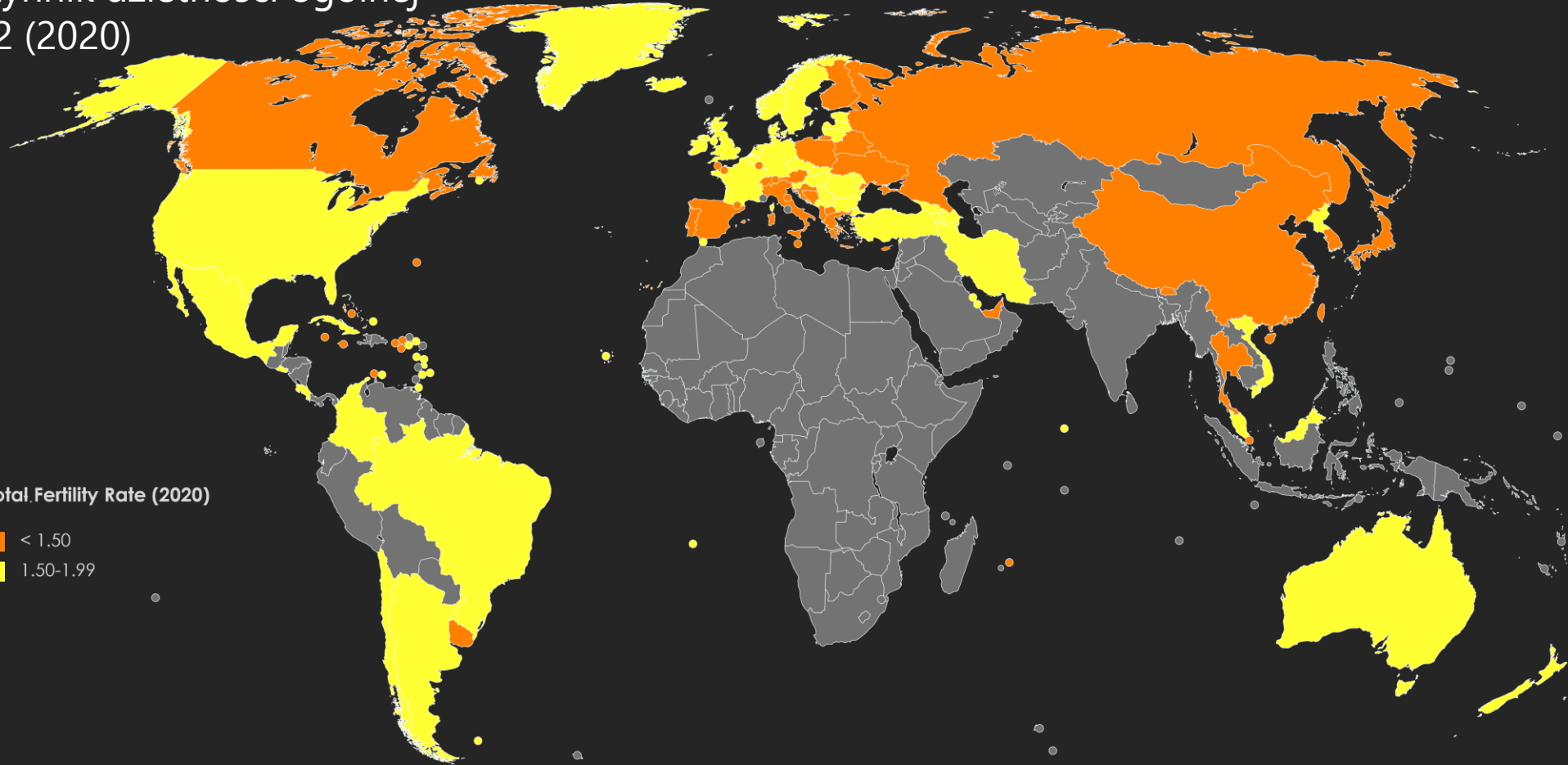
Globalna niska dzietność a pronatalistyczna orientacja polityczna

Mapa stworzona przy pomocy mapchart.net

Współczynnik dzietności ogólnej
poniżej 2 (2020)

Total Fertility Rate (2020)

- < 1.50
- 1.50-1.99



Globalna niska dzietność a pronatalistyczna orientacja polityczna

Policy aim on fertility
(2015)

■ Rise

Kraje, które dążą do zwiększenia dzietności (2015)

Created with mapchart.net

Współczynnik dzietności ogólnej poniżej
2 (2020)

Total Fertility Rate (2020)

■ < 1.50

■ 1.50-1.99

Mapa stworzona przy pomocy mapchart.net

Agenda

- Tendencje w zakresie dzietności w Europie: niska dzietność i opóźnione rodzicielstwo
- Polityka rodzinna: Cele i motywacje
- Polityka rodzinna w Europie: zagadnienia i ilustracje
- Reakcje polityczne na niską dzietność: Wybrane trendy w polityce rodzinnej i zmiany dzietności
- Trudności w ocenie efektów polityki rodzinnej
- Dyskusja: wpływ polityki rodzinnej



Dane, problematyka danych

- Dane dotyczące statystyki życiowej (urodzenia), ludności, dane z rejestrów, dane ze spisów powszechnych

Główne źródła: Human Fertility Database (HFD), Eurostat, krajowe urzędy statystyczne (dane dotyczące statystyk życiowych i spisów powszechnych), wybrane badania, OECD Family Database

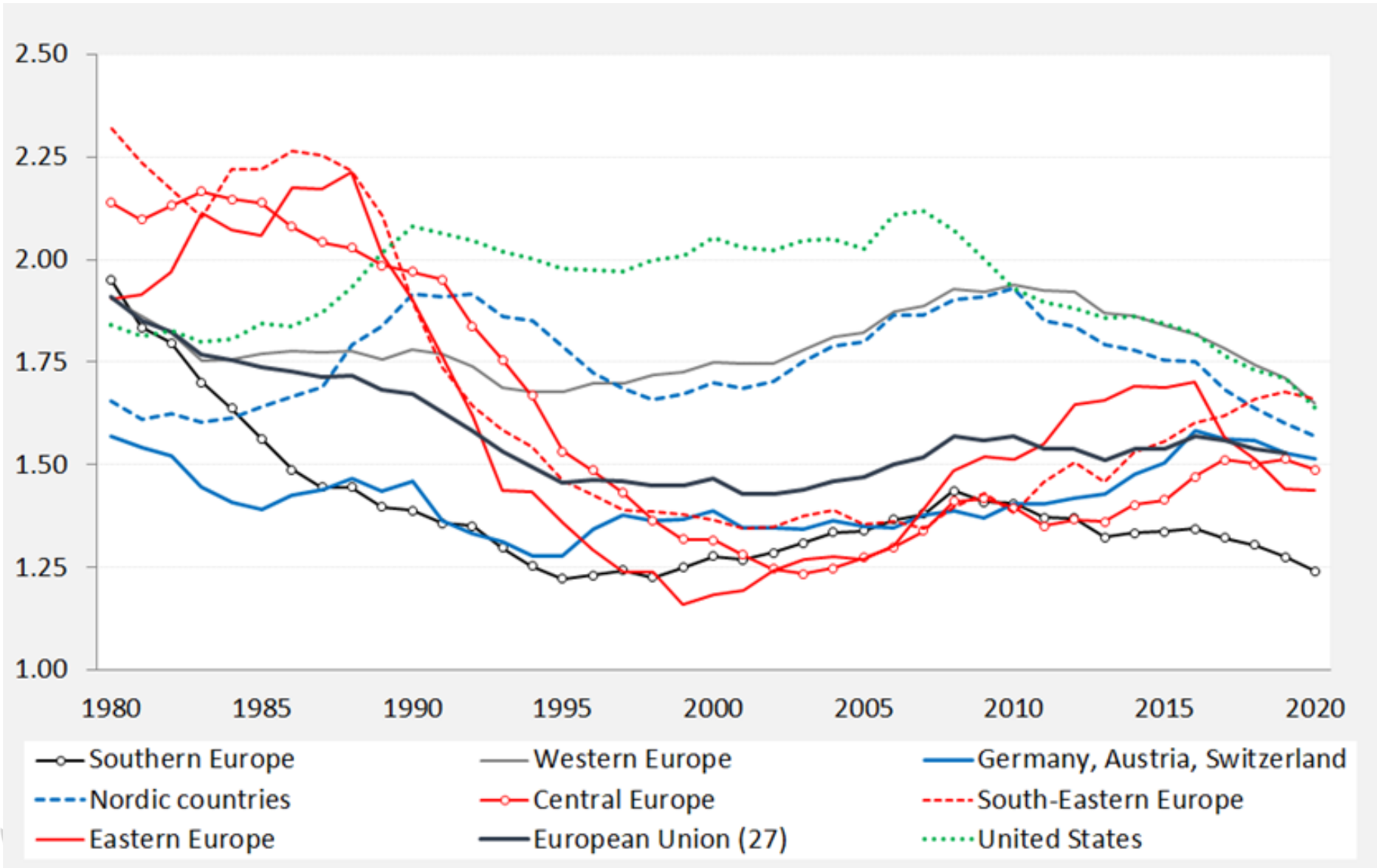
Problematyki danych: zawyżone szacunki liczby ludności w wielu krajach Europy Południowo-Wschodniej, Wschodniej i Środkowo-Wschodniej z powodu zaniżonych danych dotyczących emigracji · tendencyjne (deflacyjne) szacunki okresowych współczynników dzietności

- Korekty i poprawki po spisie ludności lub badaniach specjalnych
- Równoległe szacunki ludności (ludność zamieszkała legalnie a ludność zamieszkała faktycznie)
- Niepewne dane, zwłaszcza w krajach o dużej emigracji.
- Przykład: Całkowity współczynnik dzietności (TFR) w Rumunii w 2018 r. oficjalnie szacowany między 1,32 a 1,76 (Eurostat i rumuński urząd statystyczny wykorzystały różne szacunki populacji)
- Pewien wpływ również w Polsce (prawdopodobnie około 0,1 w bezwzględnym poziomie TFR)

Trendy dzietności w Europie: niska dzietność i opóźnione rodzicielstwo



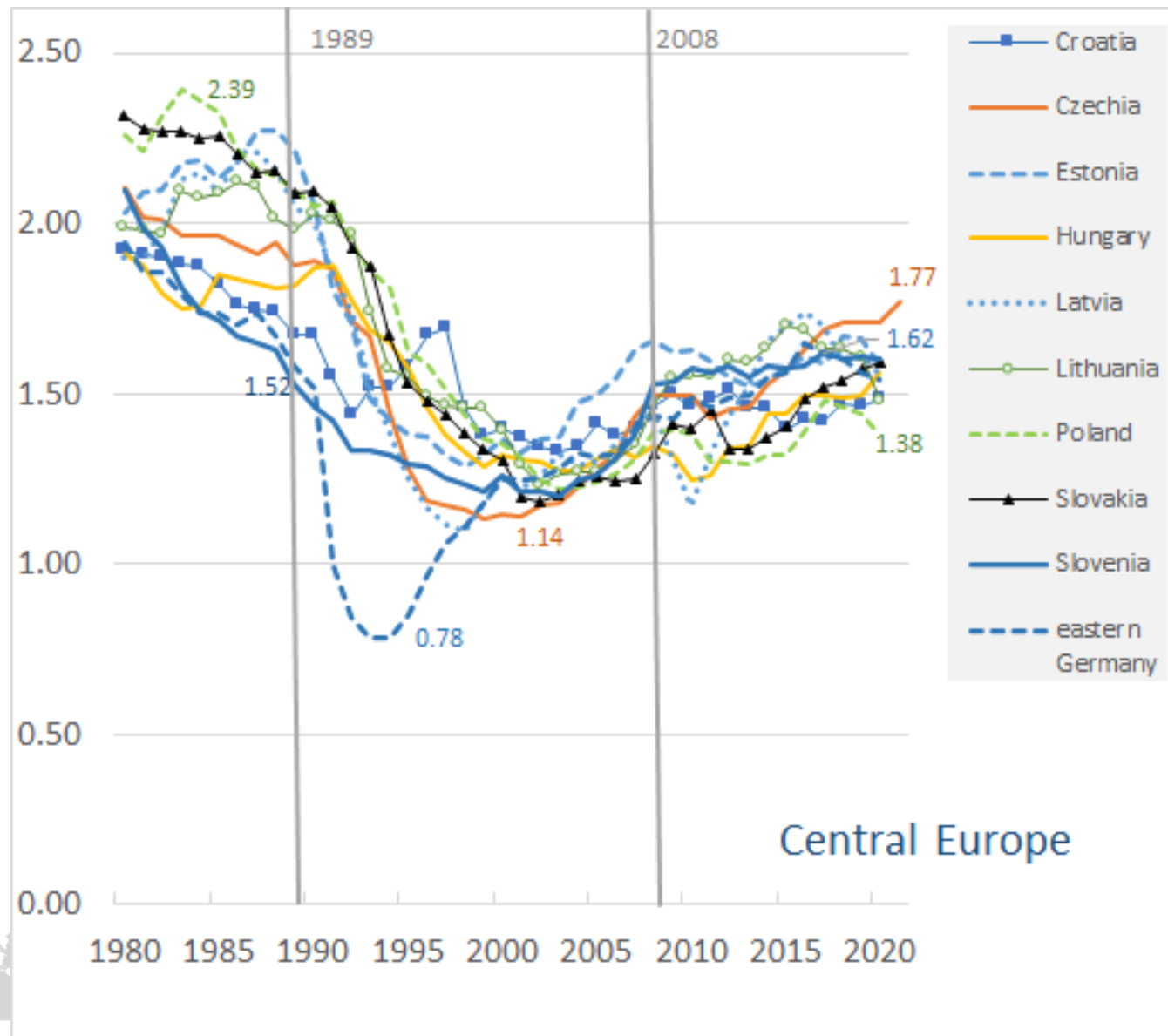
Okresowe trendy dzietności i różnice pomiędzy Europą a USA



Okresowa dzietność całkowita w szerokich regionach europejskich i Stanach Zjednoczonych: kontrastujące tendencje i konwergencja po 2010 r.

Źródło: European Demographic Datasheet 2018 (updated with 2020 data);
www.populationeurope.org

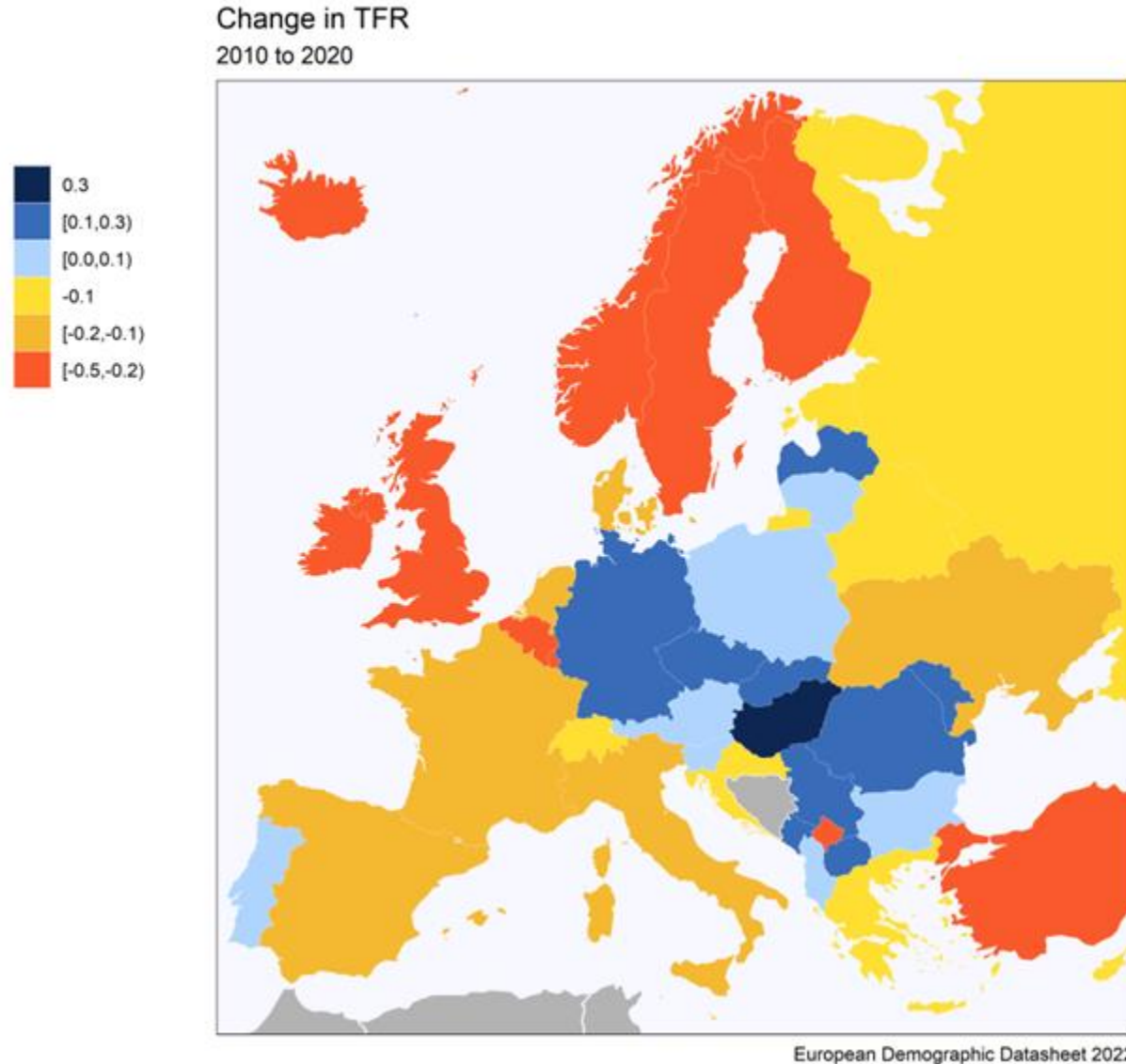
„Załamanie” diety i poprawa w krajach EŚW



Okresowy wskaźnik diety w Europie Centralnej, 1980-2020

Źródło: Human Fertility Database, Eurostat; Council of Europe, national statistical offices

Okresowa zmiana dzietności w Europie, 2010-2020

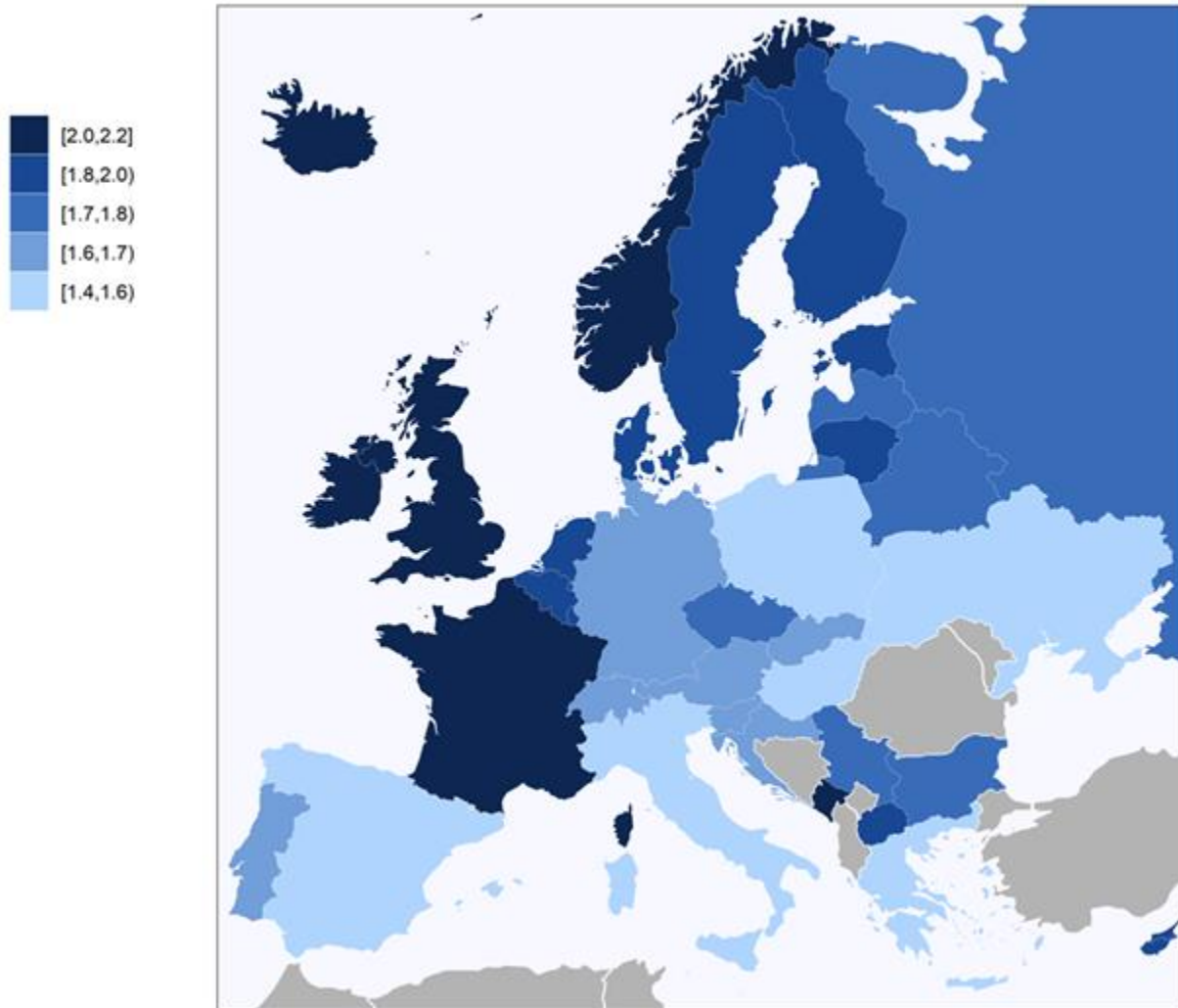


Zmiana okresowego współczynnika dzietności całkowitej w krajach europejskich w latach 2010-2020

Źródło: European Demographic Datasheet 2022; www.populationeurope.org

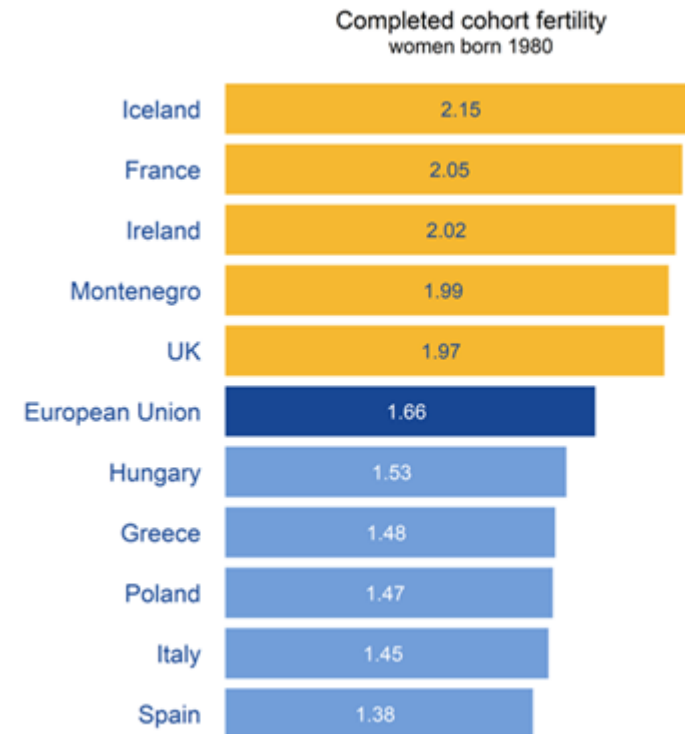
Różnice dzietności w Europie: kobiety urodzone w 1980 r.

Completed cohort fertility
women born 1980



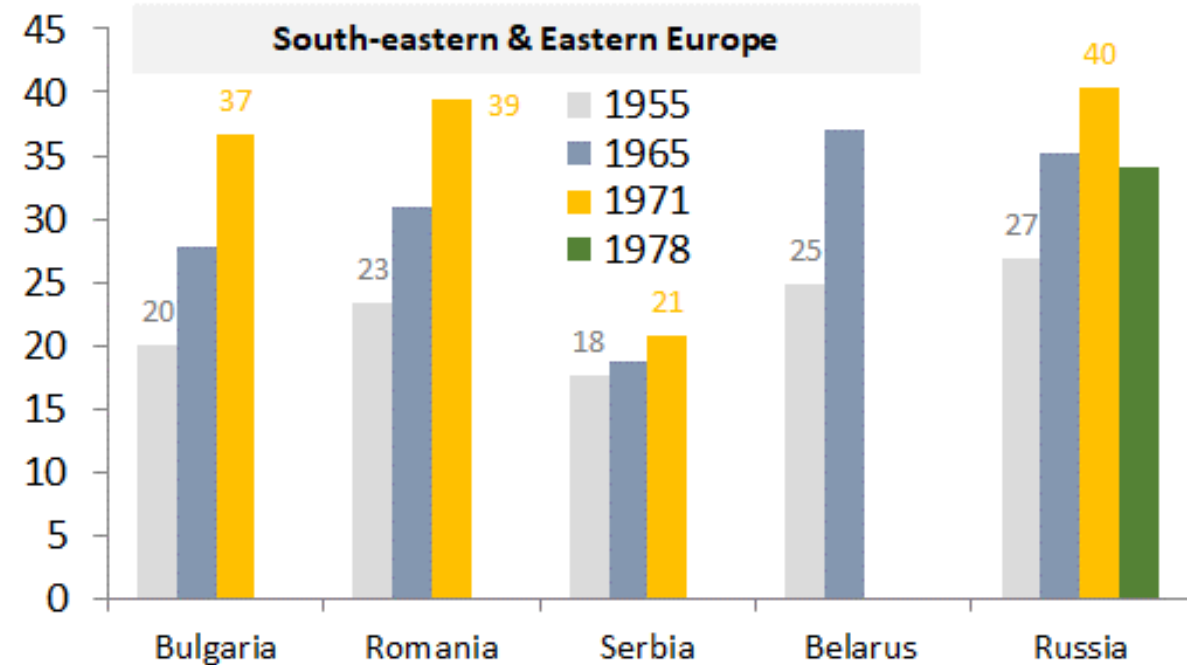
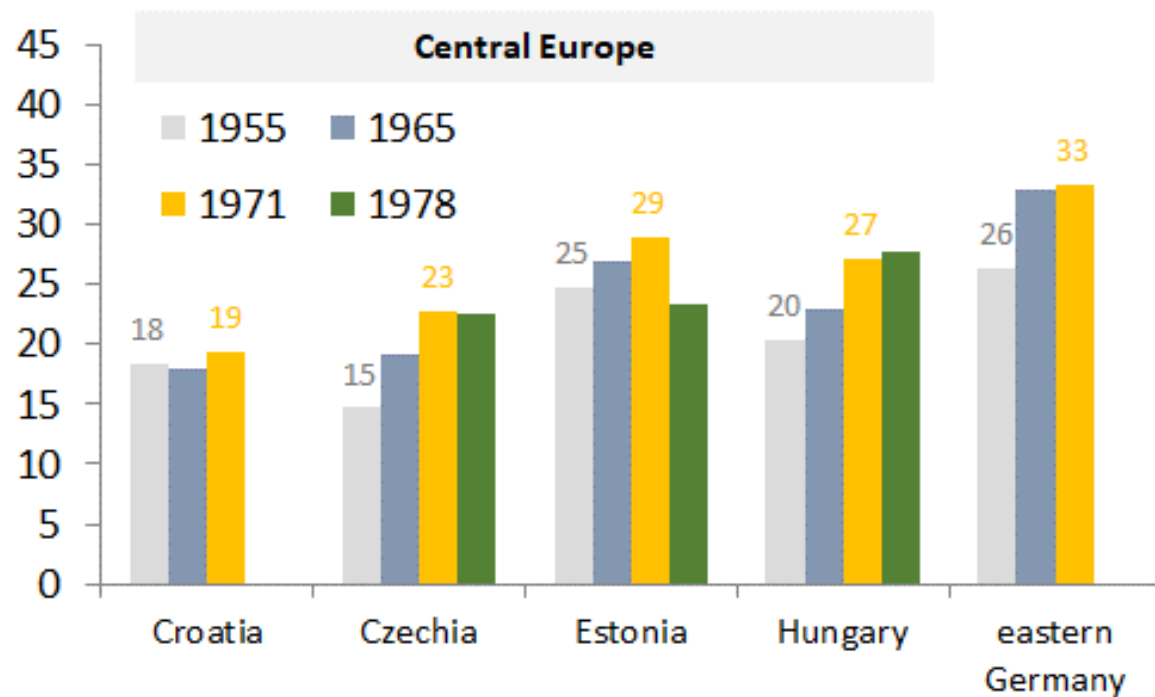
European Demographic Datasheet 2022

Zakończona kohorta dzietności w Europie: kobiety urodzone w 1980 r. Mapa i rankingi krajów z pierwszej piątki i dolnej piątki



Źródło: European Demographic Datasheet 2022,
www.populationeurope.org

Zmieniające się rodziny w krajach EŚW: Wzrost liczby rodzin z jednym dzieckiem przyczynia się do spadku dzietności

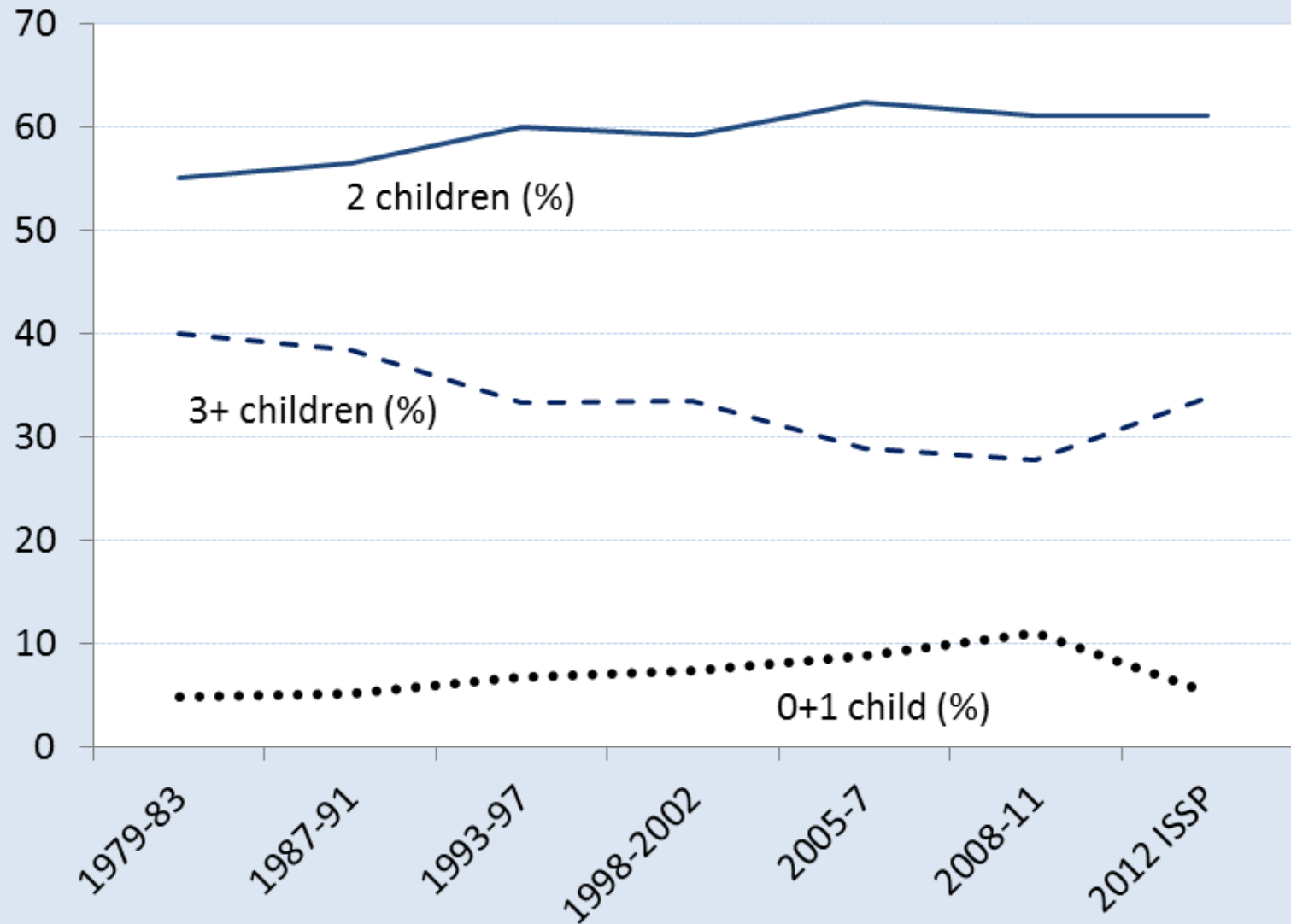


Udział kobiet posiadających jedno dziecko w wybranych krajach EŚW, kobiety urodzone w latach 1955-1978

Źródła: Human Fertility Database (2022), dane ze spisu ludności z 2011 r. oraz mikrospis z 2016 r. dla wschodnich Niemiec.



Stabilność ideałów i preferencji w zakresie dietyności

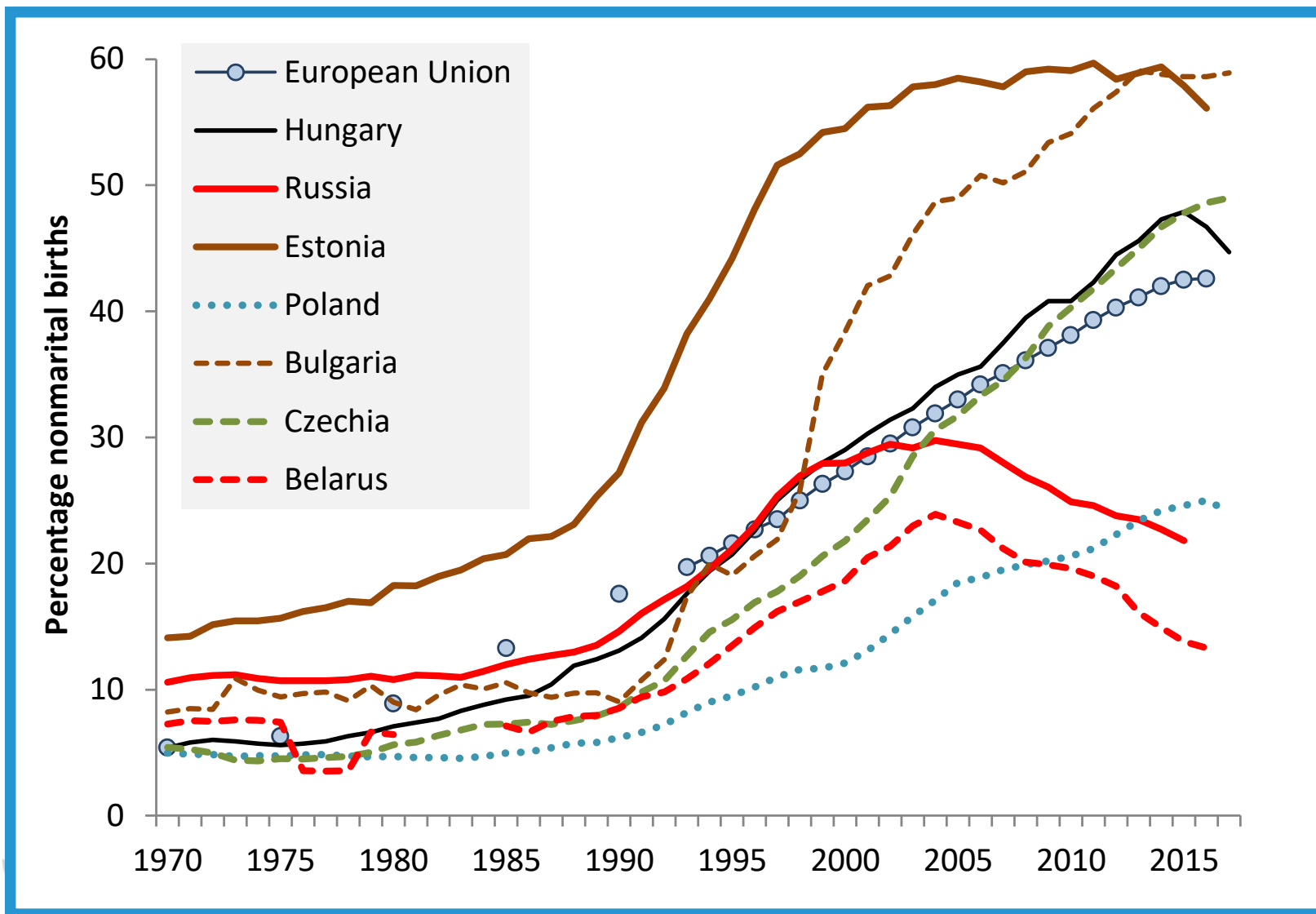


Idealna wielkość rodziny w Europie: średnia % rozkładu w analizowanych krajach

Źródło: Sobotka, T. and E. Beaujouan. 2014. Two Is best? The persistence of a two-child family ideal in Europe. *Population and Development Review*, 40(3), pp.391-419.

Rodzinny kontekst rozrodczości

Przesunięcie rozrodczości poza małżeństwo

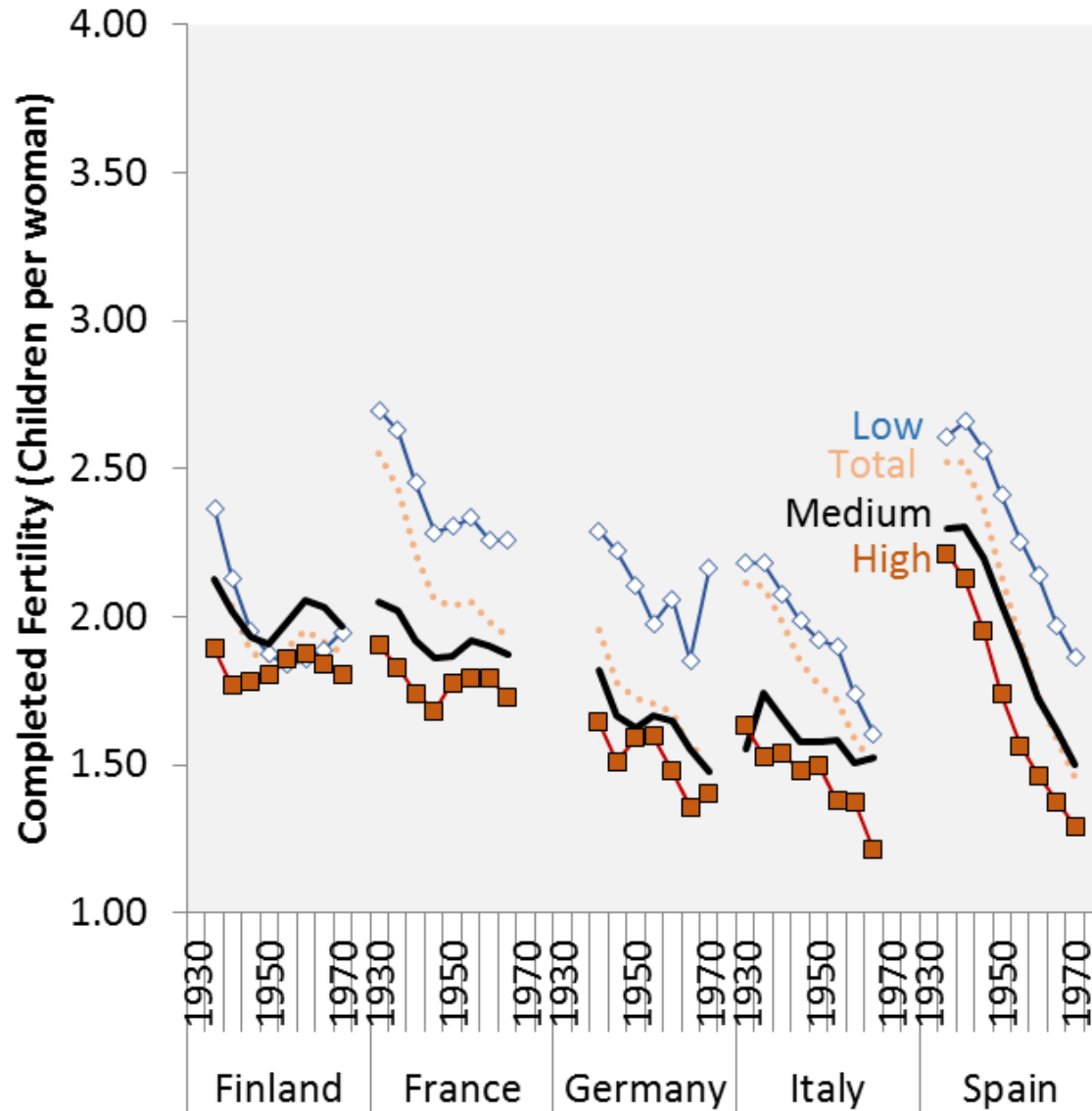


Udział dzieci urodzonych poza małżeństwem w wybranych krajach EŚW i Unii Europejskiej, 1980-2018

Źródło: T. Sobotka and C. Berghammer (2021), Demography of family change in Europe. Ch. 10 in Research Handbook on the Sociology of the Family.

<https://doi.org/10.4337/9781788975544.00019>

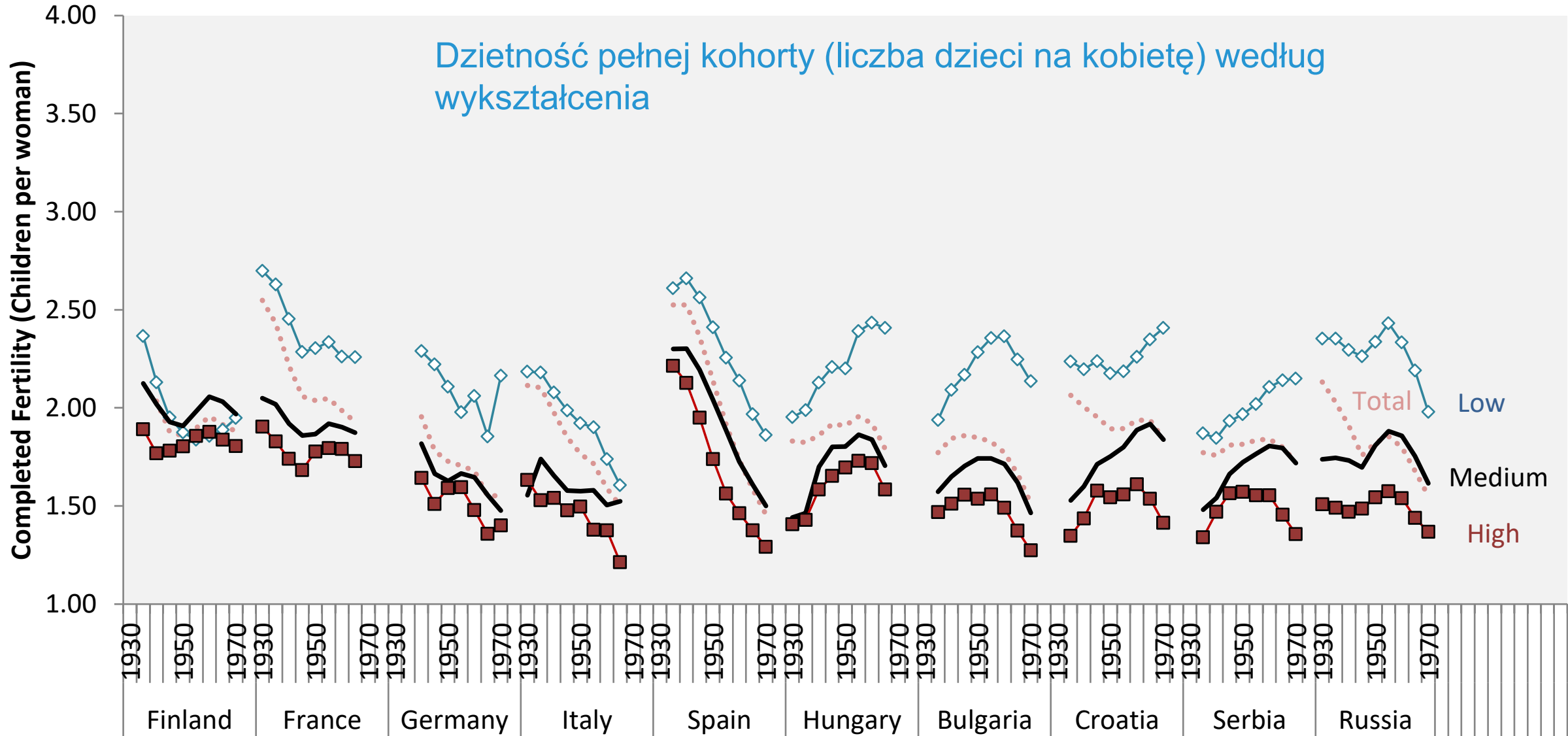
Duże zróżnicowanie gradientów wykształcenia w poszczególnych krajach: Kobiety urodzone w latach 1930-1970



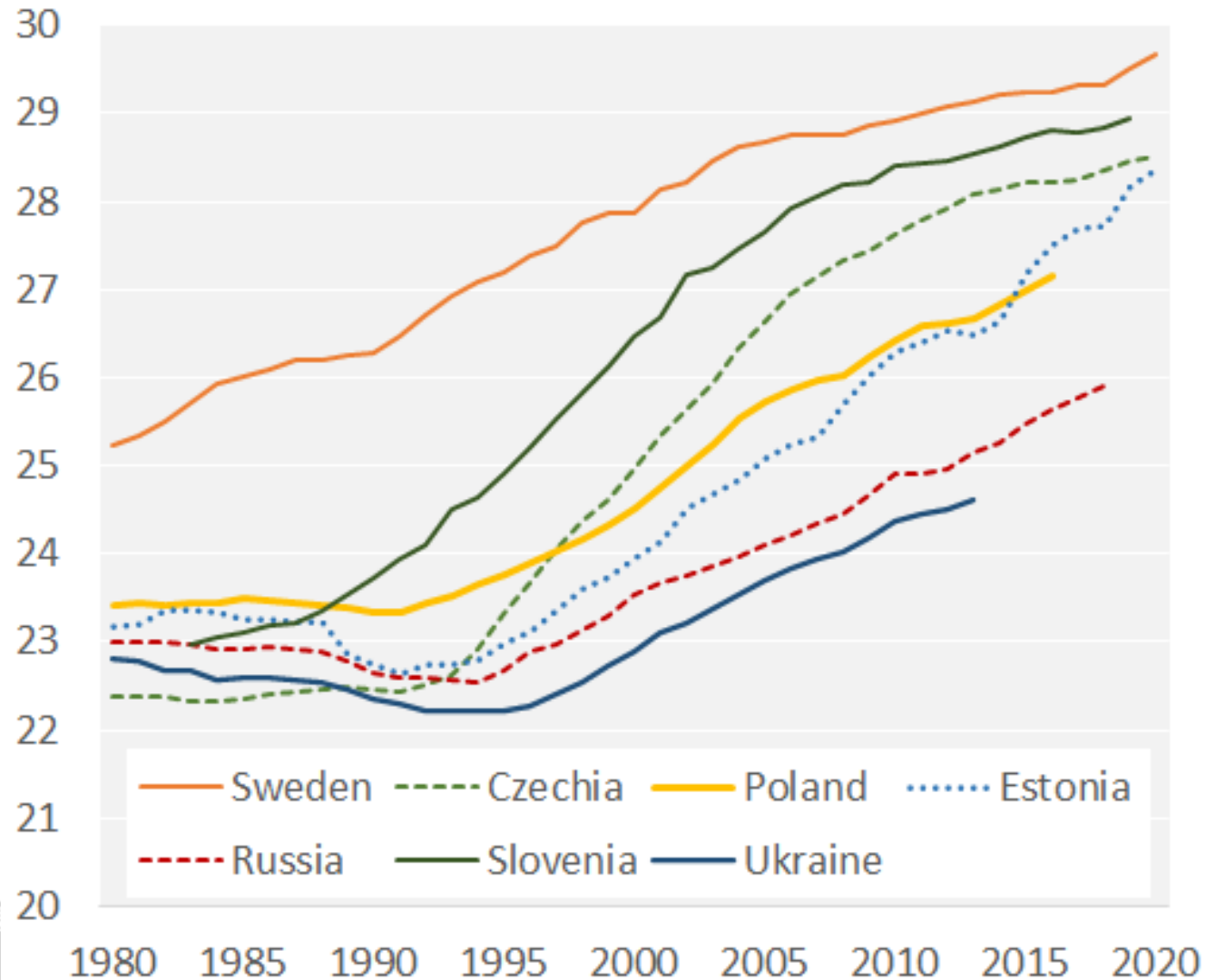
Dzietność w pełnej kohorcie (liczba dzieci na kobietę) według wykształcenia; wybrane kraje, kobiety urodzone w latach 1930-1970

Źródło: Źródło: T Sobotka, É Beaujouan, and Z Brzozowska. 2018. "Reversals, diminishing differentials, or stable patterns? Long-term trends in educational gradients in fertility across the developed countries." Paper presented at EPC Conference, Brussels, June 2018

Duże zróżnicowanie gradientów wykształcenia w poszczególnych krajach: Kobiety urodzone w latach 1930-1970



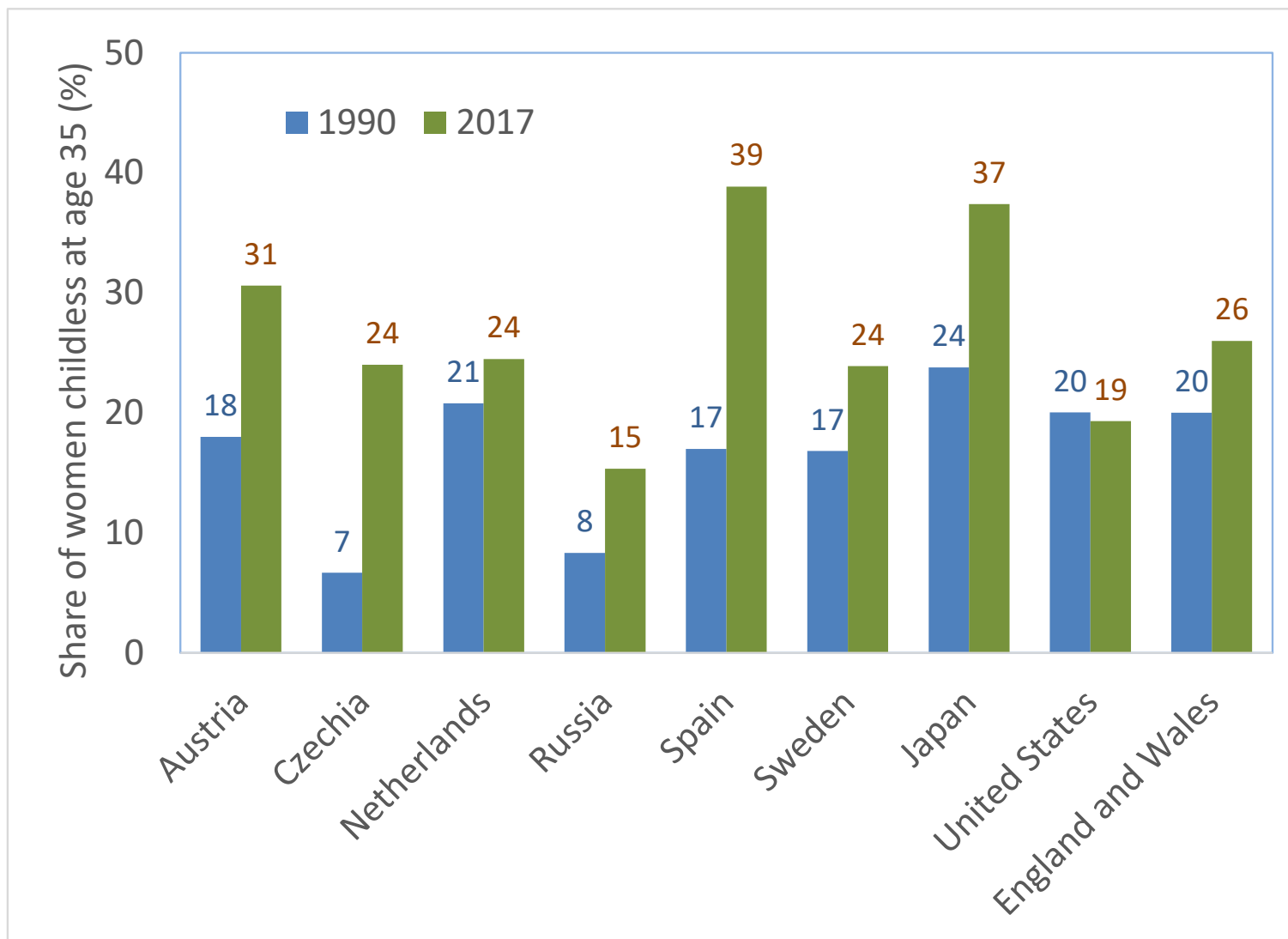
Szybki trend do późniejszego zakładania rodzin: „przejęcie do odkładania” w całym regionie EŚW



Średni wiek pierwszego urodzenia, kobiety, 1980-2020

Źródło: Human Fertility Database (2022), national statistical offices

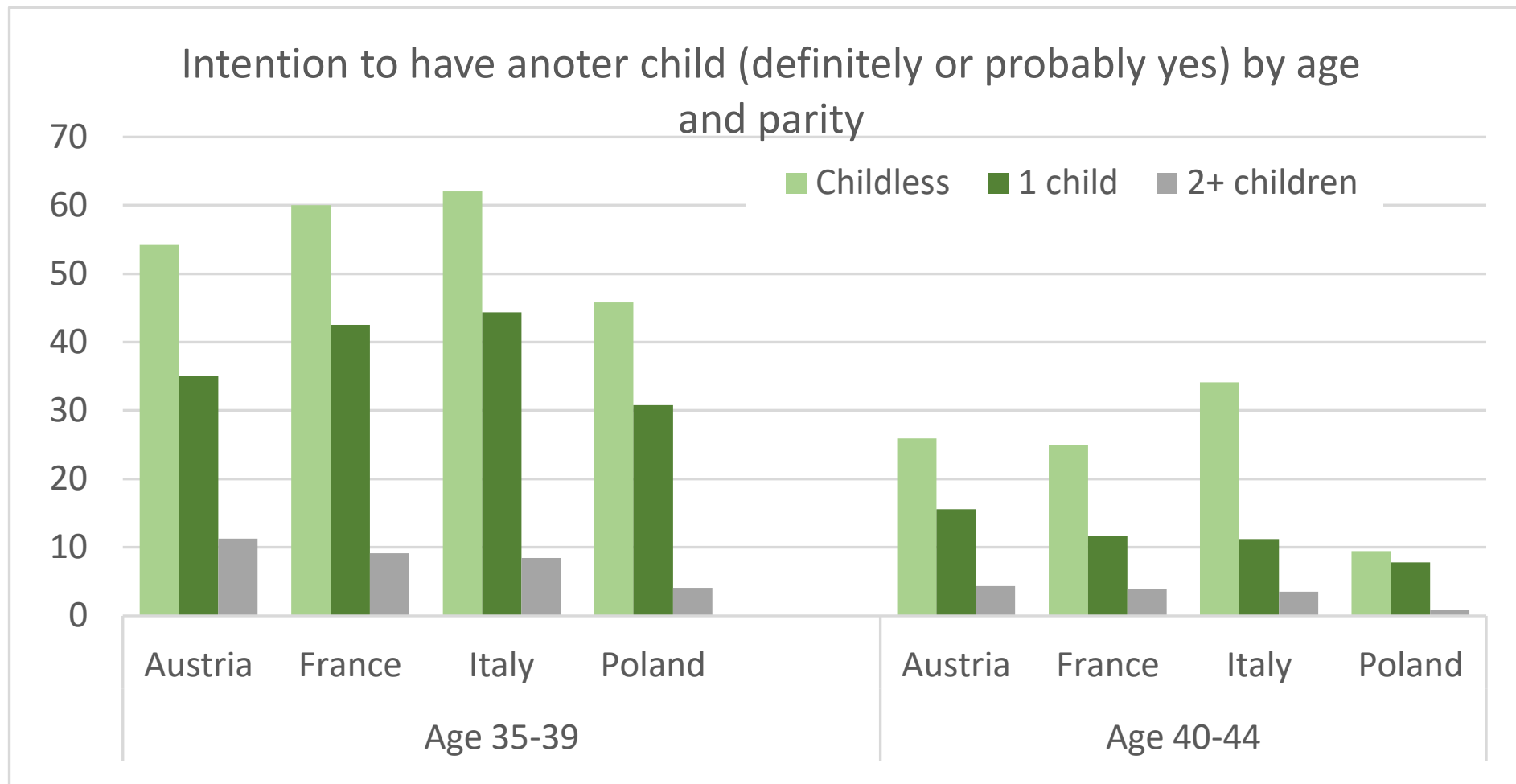
Rosnący odsetek kobiet pozostających bezdzietnymi w późniejszym wieku



Kobiety pozostające bezdzietnymi po osiągnięciu wieku 35 lat (%), około 1990 i 2017 roku (lub najnowsze dostępne dane)

Źródło danych: obliczenia własne na podstawie Human Fertility Database (www.humanfertility.org); dostęp 8 stycznia 2020 r.; dane dla Anglii i Walii na podstawie tabeli ONS (2019) (Percentage distribution of women of childbearing age by number of live-born children).

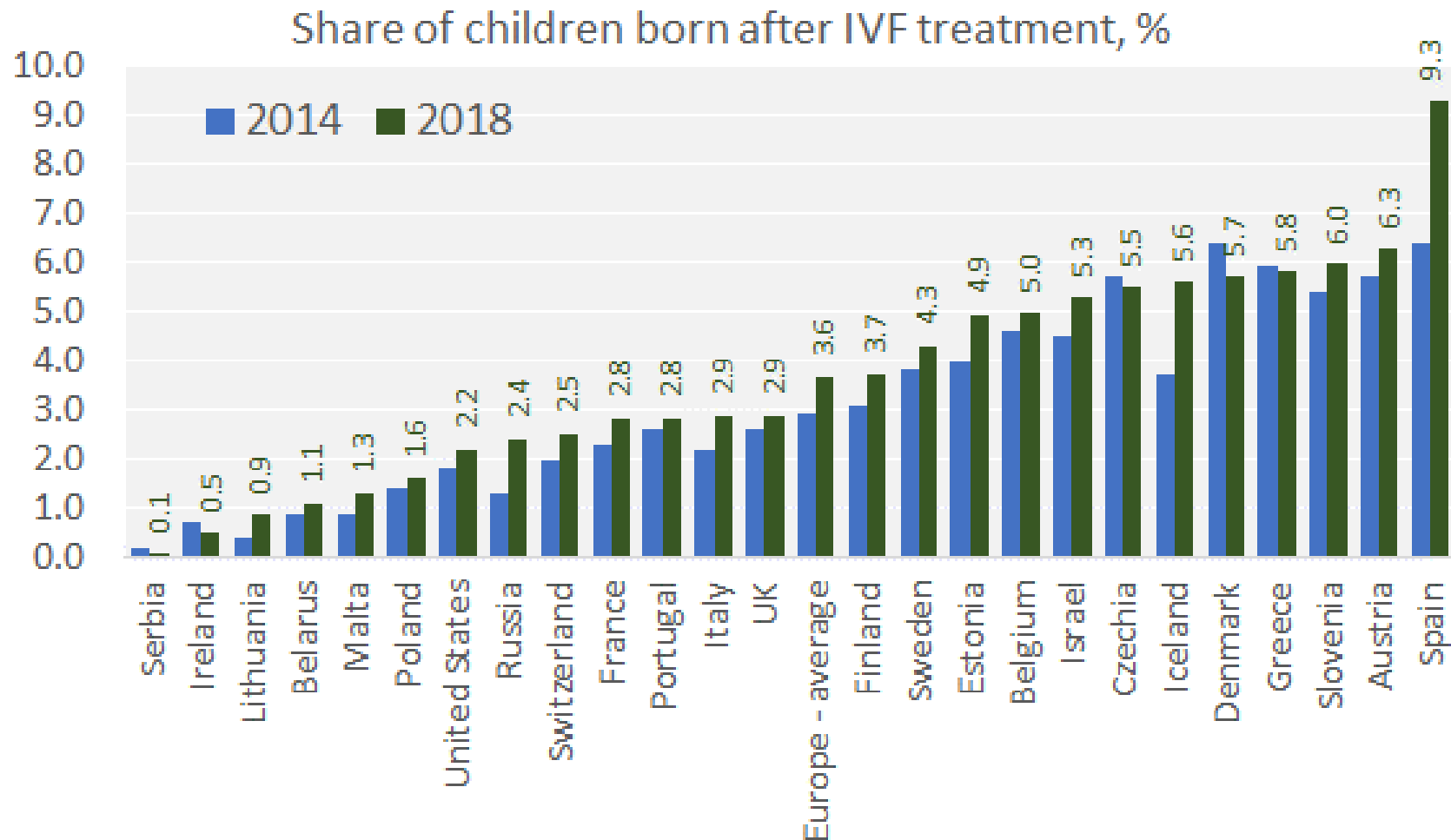
Późne plany dzietności najczęstsze wśród kobiet bezdzietnych



Obliczone przez
Zuzannę
Brzozowską z GGP
surveys w latach
2000

Zob. także Z.
Brzozowska and E.
Beaujouan, E., 2020.
Assessing Short-Term
Fertility Intentions and
Their Realisation Using
the Generations and
Gender Survey: Pitfalls
and Challenges.
*European Journal of
Population*

Rosnące znaczenie rozrodu wspomaganego: urodzenia poczęte za pomocą IVF/ART



Udział żywo urodzonych dzieci poczętych dzięki IVF/MAR (%), 2014 i 2018 r.

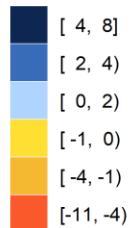
Źródło: ESHRE reports and national data.

2018: Wyns, C., & al. (2022). ART in Europe, 2018: results generated from European registries by ESHRE. *Human Reproduction Open*, 2022(3), hoac022.

Trendy urodzeń podczas pandemii

Ograniczona zmiana w poszczególnych krajach w pierwszym roku (2021)

Change in number of births (%)
2020 to 2021



European Demographic Datasheet 2022

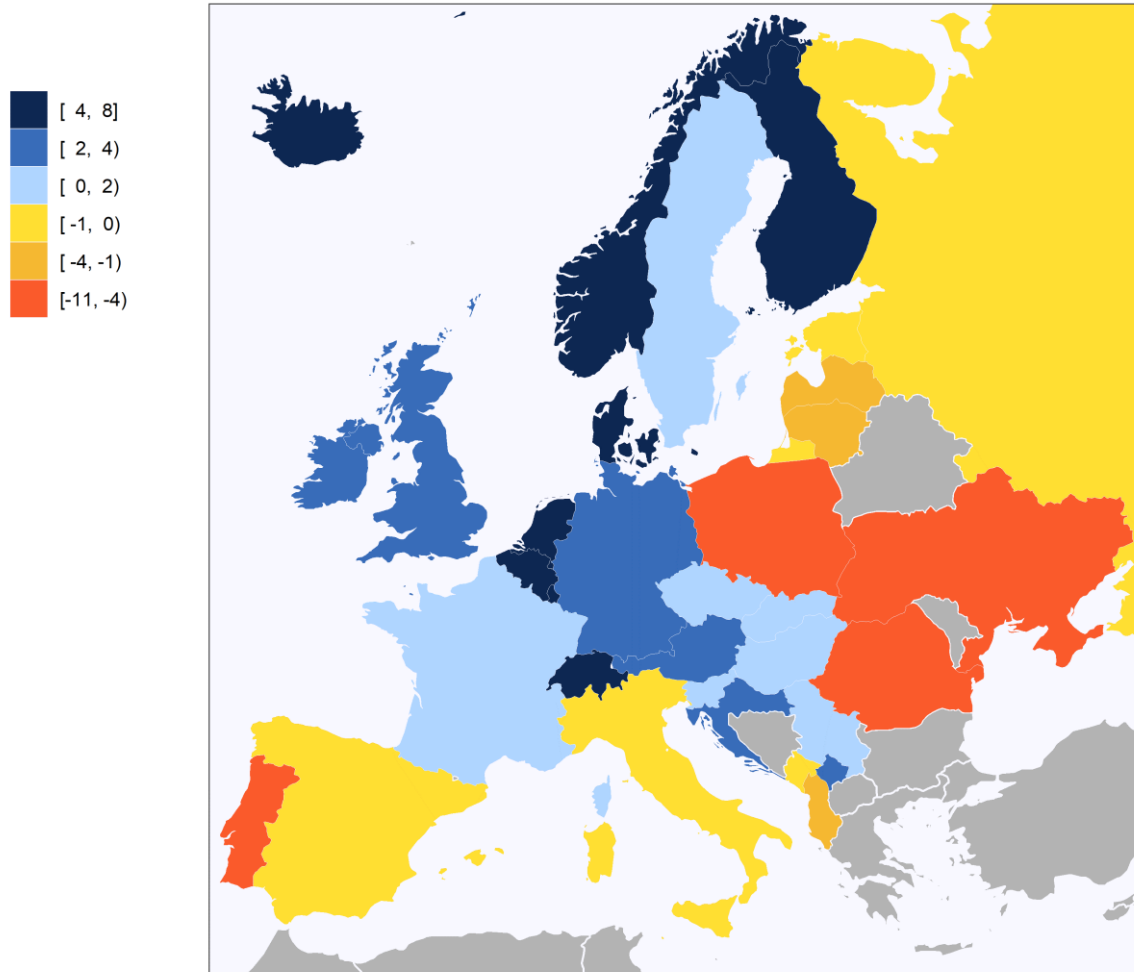
Względna zmiana liczby urodzeń w latach
2020-2021

Źródło: European Demographic Datasheet 2022,
www.populationeurope.org

Trendy urodzeń podczas pandemii

Ograniczona zmiana w poszczególnych krajach w pierwszym roku (2021)

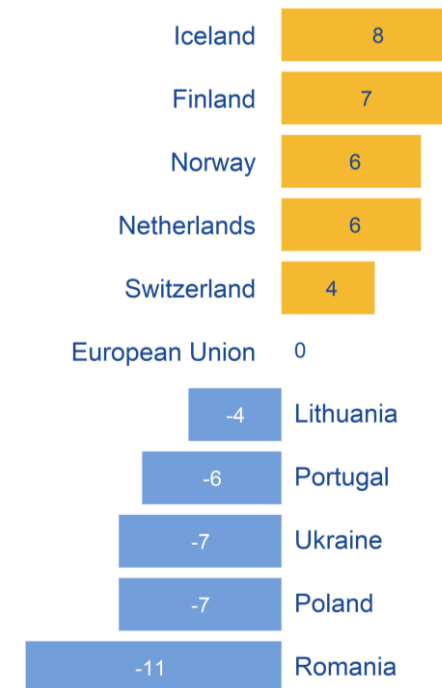
Change in number of births (%)
2020 to 2021



European Demographic Datasheet 2022

Względna zmiana liczby urodzeń w latach 2020-2021(%): Mapa i rankingi krajów z pierwszej piątki i dolnej piątki

Change in number of births (%)
2020 to 2021



Źródło: European Demographic Datasheet 2022,
www.populationeurope.org

Polityka prorodzinna: Cele i motywacje



Cele polityki prorodzinnej

Od lat 90: Silne zainteresowanie rządów polityką prorodzinną i potencjalnym wpływem tej polityki na wskaźniki urodzeń

- Zwiększone wydatki na rodziny w większości krajów OECD

Thévenon (2011): główne cele polityk wspierających rodziny:

1. Ograniczenie ubóstwa i utrzymanie dochodów poprzez
2. Bezpośrednią rekompensatę kosztów ekonomicznych dzieci
3. Wspieranie zatrudnienia, zwłaszcza wśród matek
4. Poprawa równości płci
5. Wspieranie wczesnego rozwoju dzieci
- 6. Zwiększenie liczby urodzeń**

Interwencje polityczne i powstanie pronatalizmu

„Instrumentalizacja” polityki prorodzinnej dla celów populacyjnych rządów:
 „bezpieczeństwo demograficzne”; często błędne i nierealistyczne oczekiwania

Wyraźne cele TFR w krajowych dokumentach politycznych i oficjalnych wystąpieniach

	Published	Target fertility	Target Year	Achieved TFR	Latest TFR (year)
Belarus	2011	TFR at 1.5-1.6	2015	1.73	1.3 (2020)
	2016	TFR at 1.75	2020	ca. 1.3	1.3 (2020)
Bulgaria	2005	TFR at 1.50	2020	1.56	1.56 (2020)
Estonia	2011	TFR at 1.71	2015	1.52	1.58(2020)
		TFR at 1.77	2020	1.58	1.58 (2020)
Hungary	2019	TFR 2.1	2030	...	1.56 (2020)
Russia	2007	TFR rise by a factor of 1.5 (i.e., to 1.96)	2025	...	1.51 (2021)
	2020	TFR 1.7	2024	...	1.51 (2021)
Japan	2016	"Desired birthrate 1.8"	no target year	1.34	1.34 (2020)
South Korea	2015	TFR 1.5 in 2020, 1.7 in 2030, 2.06 in 2045	2020-45	0.81	0.81 (2021)
Singapore	2013	"Raising our birth rate"	no target year		1.12 (2021)

Polityka prorodzinna w Europie: zagadnienia i ilustracje

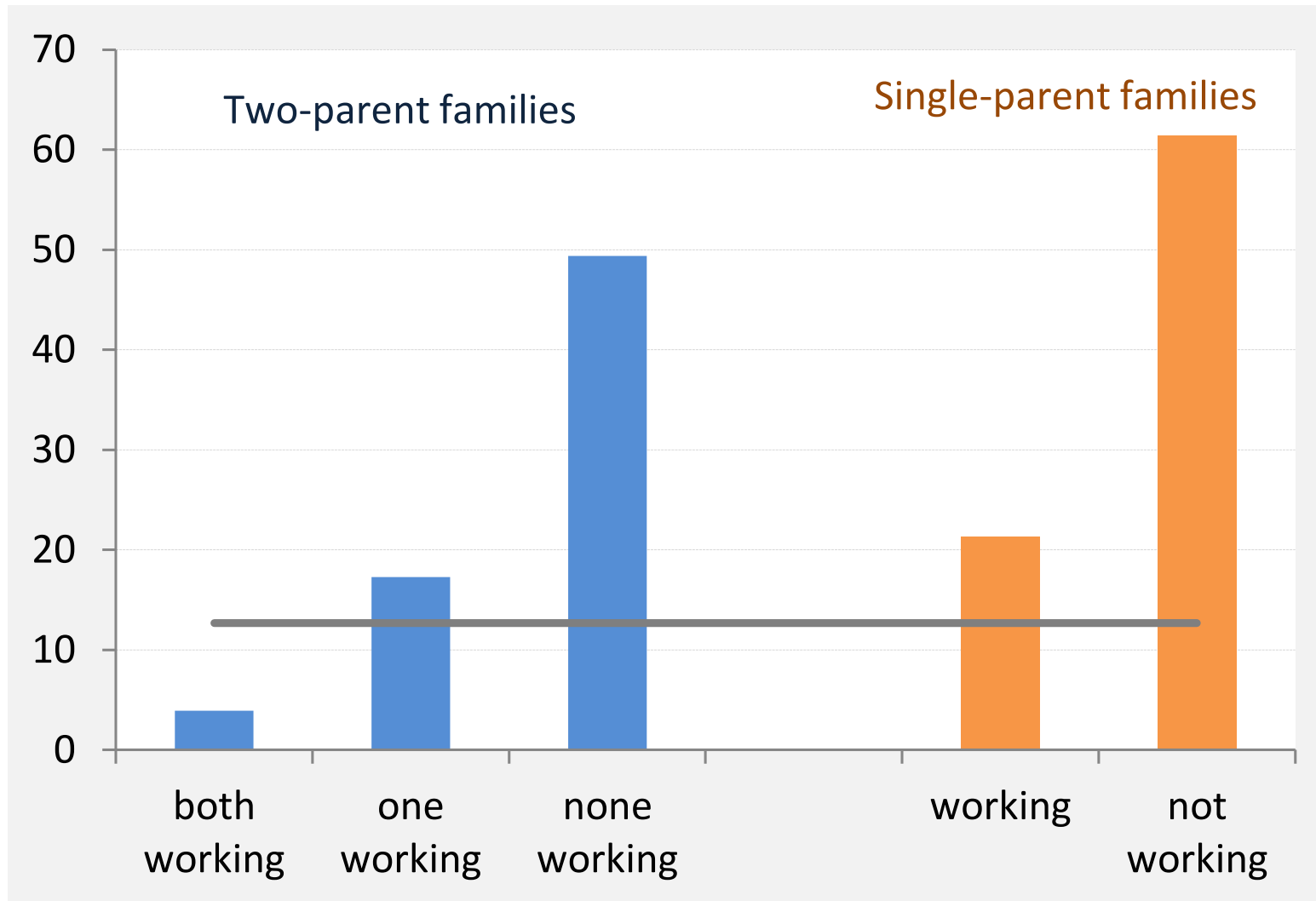


Wspólne warunki wstępne dla rodzicielstwa w Europie i krajach wysoko rozwiniętych

- ✓ Ukończenie edukacji
- ✓ Uzyskanie względnie stabilnego zatrudnienia (często ważne dla urlopu rodzicielskiego i organizacji opieki nad dzieckiem)
- ✓ Gromadzenie zasobów (dochód, majątek, posiadanie samochodu, mieszkanie)
- ✓ (Własne mieszkanie: szczególnie w Europie Południowej)
- ✓ Posiadanie odpowiedniego partnera
- ✓ Poczucie gotowości do rodzicielstwa

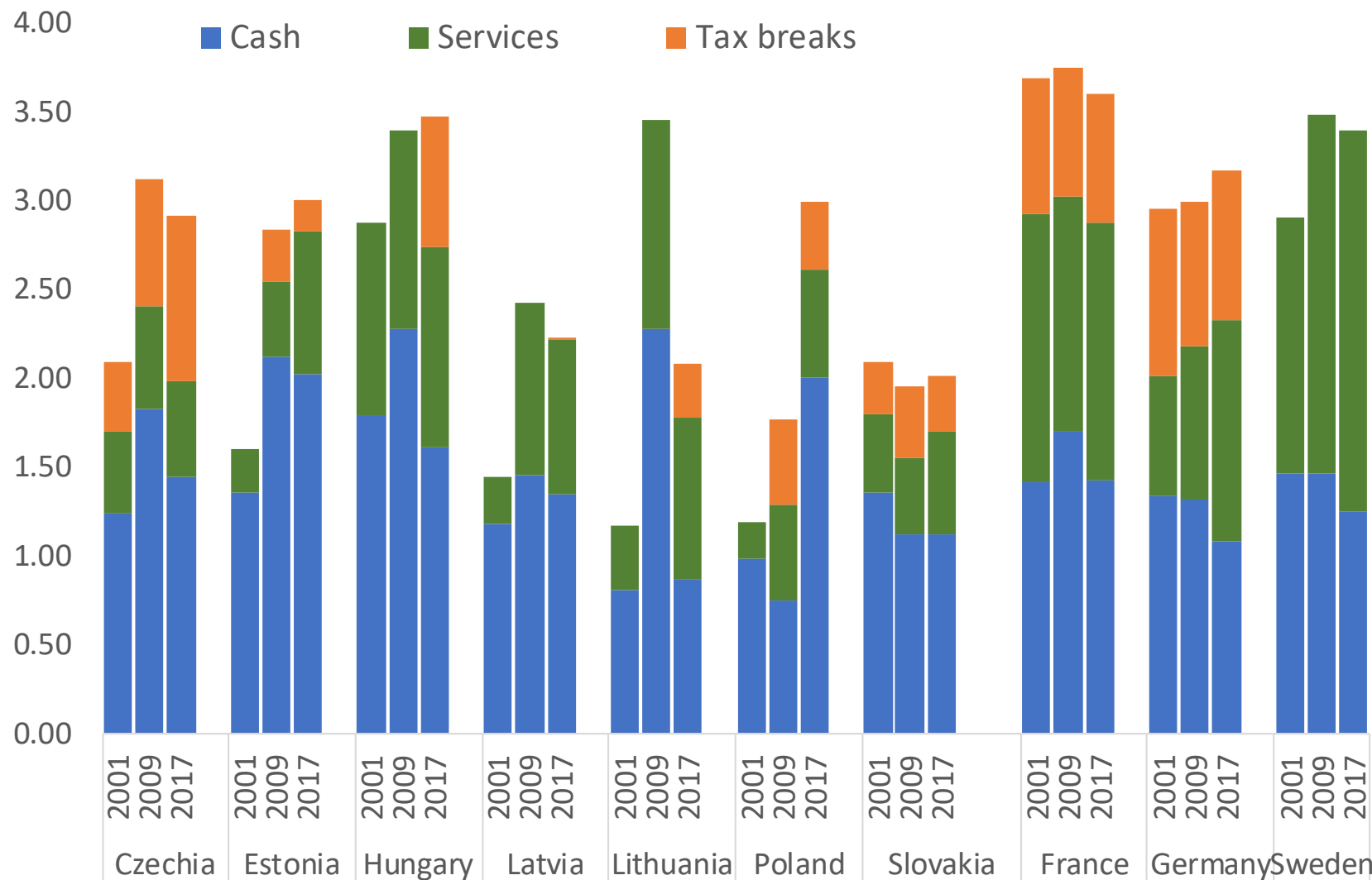
- *Znaczenie ma nie tylko wsparcie dla rodzin, ale także warunki życia i wybory młodych ludzi na etapie przed-rodzinnym*
- *Polityka musi uwzględniać te i inne preferencje*
- *Wiele warunków wstępnych poza zakresem działań politycznych*

Wskaźniki ubóstwa dzieci według typu rodziny w krajach OECD, od połowy do końca lat 2000 (w %)



Źródło: OECD 2011
(*Doing Better for Families*), Tab. 1.3

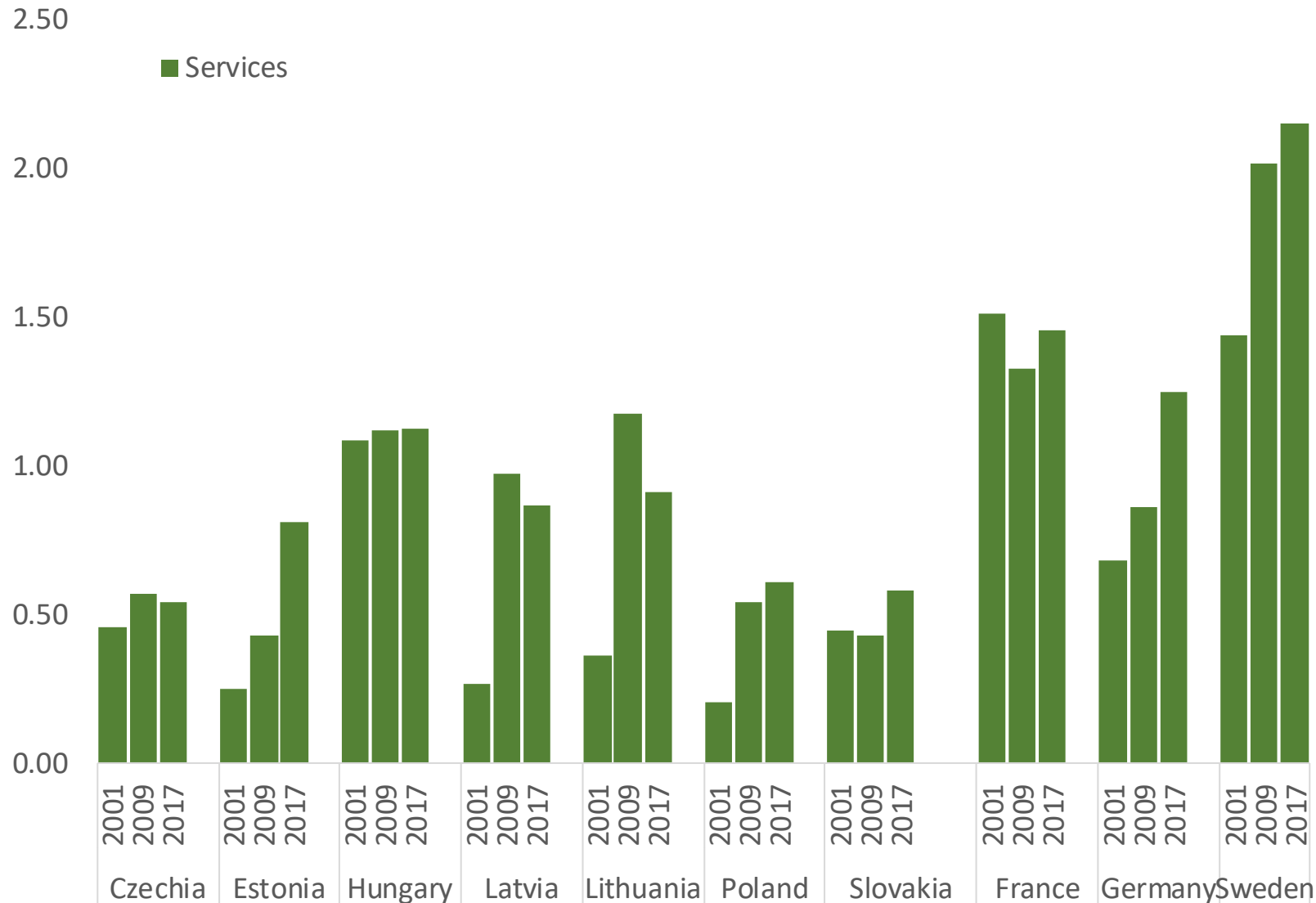
Polityka prorodzinna: Rosnące wydatki, różne dystrybucje



Wydatki publiczne na świadczenia rodzinne (w % PKB kraju) w latach 2001, 2009 i 2017

Źródła: Źródło: OECD Family database 2022, Tab. PF 1,1

Polityka prorodzinna: Inwestycje w opiekę nad małymi dziećmi

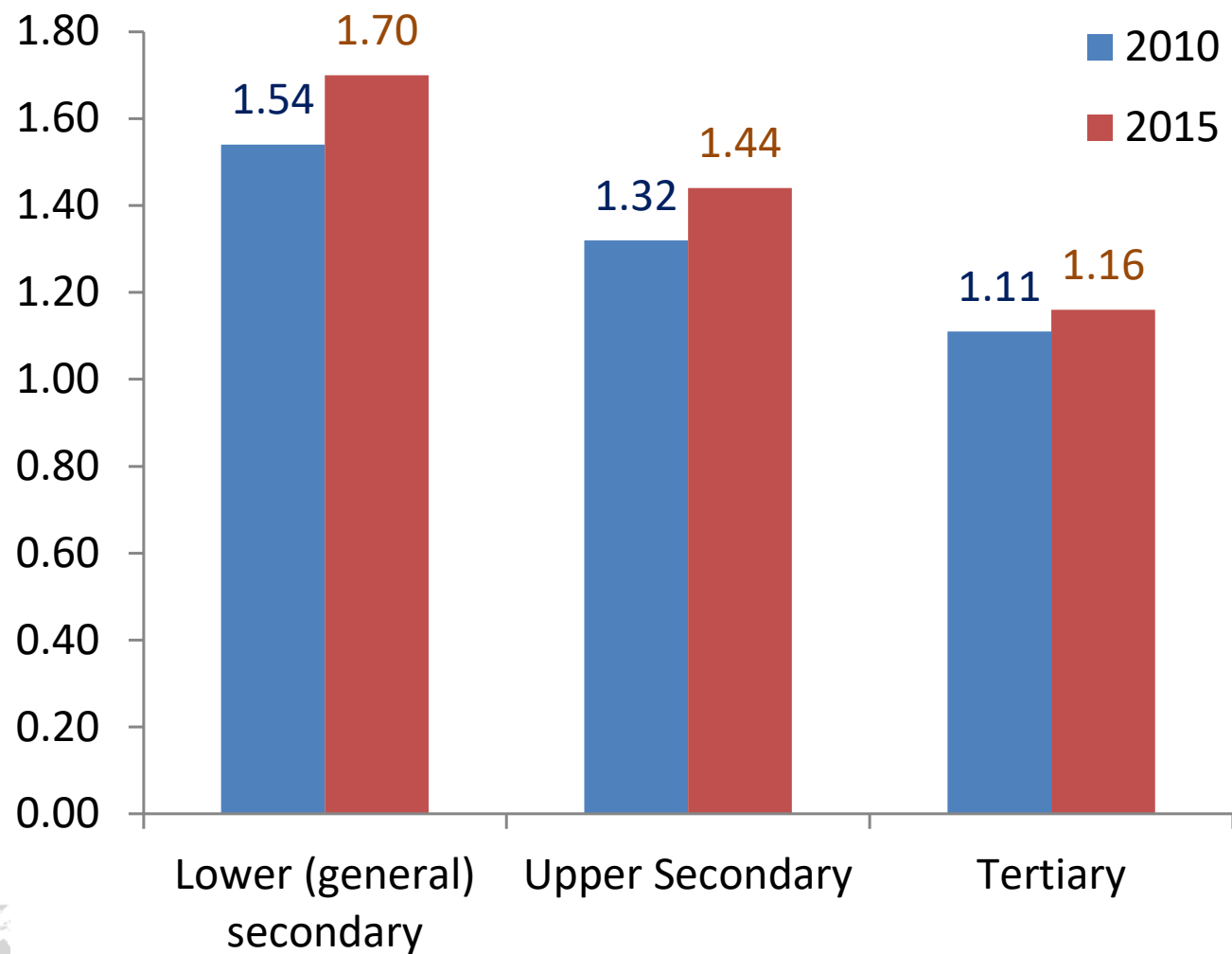


Wydatki publiczne na usługi (głównie zapewnienie opieki nad dziećmi); w % PKB kraju w latach 2001, 2009 i 2017

Źródła: OECD Family database 2022, Tab. PF 1,1



Polityka skoncentrowana na korzyściach pieniężnych nie rozwiązuje problemu przeszkód dla kobiet z wyższym wykształceniem



Rosja: Dzietność kohortowa według wykształcenia osiągniętego w wieku 30-34 lat w 2010 i 2015 r.

Źródła:

Dane z 2010 Census i 2015 Microcensus analizowane przez Andreev i Zakharov (2017):

Demoskop Weekly No. 711-712, January 2017



Reakcje polityczne na niską dietność: Wybrane trendy w polityce rodzinnej i zmiany dietności



Program polityki prorodzinnej w Europie

Komisja Europejska 2005: powrót do „wzrostu demograficznego” jednym z trzech zasadniczych priorytetów dla UE

UE: polityki mające na celu **wspieranie łączenia zatrudnienia i życia rodzinnego**

- Uzasadnienie polityki: polityka powinna pomagać jednostkom i parom w pokonywaniu przeszkód, jakie napotykają, aby osiągnąć pożądaną wielkość rodziny
- Również promując równości płci
- Wyraźne cele polityki w latach 2000 (objęcie opieką dzieci w wieku 0-2 lat)

Europa Wschodnia: bardziej jednoznacznie pronatalistyczna polityka, związana również z konserwatywnym programem politycznym

Rosja i Białoruś: program „bezpieczeństwo demograficzne” ukierunkowany na drugie i trzecie dziecko; wspieranie większych rodzin (również Węgry)

Wybrane trendy w polityce prorodzinnej w Europie

Kraje obierające różne ścieżki polityki

- Rozszerzenie zakresu **publicznej opieki nad dziećmi** w wieku < 3 lat (Niemcy, Estonia)
- Rozszerzenie **urlopu rodzicielskiego**: elastycznego i dobrze płatnego (często powiązanego z wynagrodzeniem sprzed urlopu)
- Promowanie bardziej **elastycznych warunków pracy**: w dostosowanie harmonogramu pracy, elastyczna praca i praca w niepełnym wymiarze godzin (Austria, Niemcy)
- Promowanie większego **zaangażowania ojców** (np. „miesiące taty”, kraje nordyckie, Niemcy, Austria)
- Rozszerzenie **świadczeń finansowych** dla rodzin z małymi dziećmi (np. Polska); specjalne programy wspierające większe rodziny (np. Białoruś, Węgry)
- **Zachęty podatkowe** dla (większych) rodzin (Węgry)
- Hojne dopłaty do **leczenia metodą wspomaganego rozrodu** (np. Czechy)



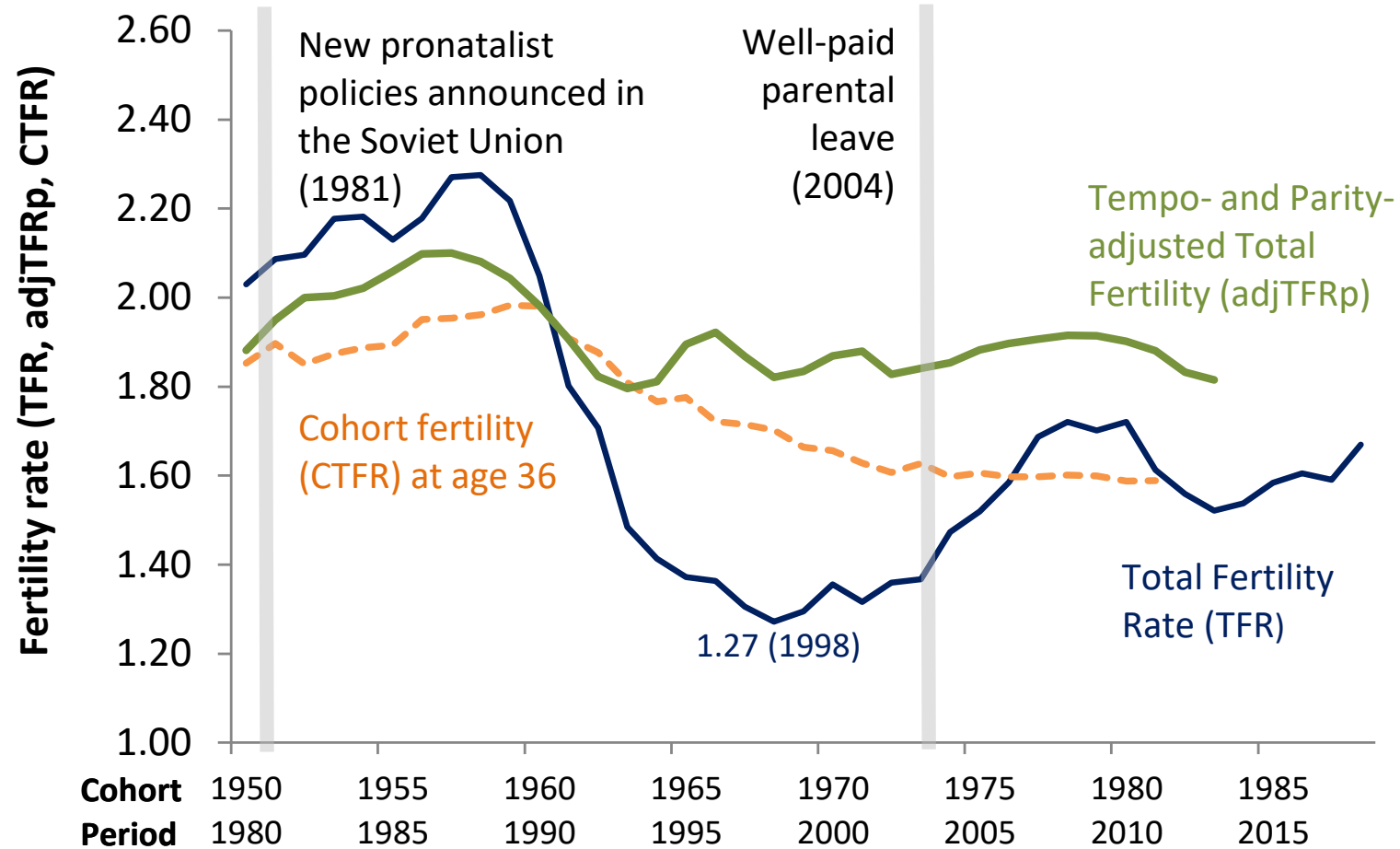
Przykłady trendów w polityce prorodzinnej: Rozwiązania dotyczące urlopów.

- **Systemy zasiłków urlopowych:** stała suma dostępna dla wszystkich rodzin (np. Czechy) vs. zależne od dochodów (kraje nordyckie) vs. hybrydowe (Austria)
- **Krótszy, ale dobrze płatny urlop rodzicielski**, z wynagrodzeniem do 100% poprzedniego wynagrodzenia (Estonia, Niemcy, Polska). Stymuluje również wcześniejszy powrót do pracy
- **Elastyczny czas trwania:** rodzice mają swobodę wyboru długości urlopu i różnych poziomów wsparcia z nim związanych (Czechy, Austria, Niemcy)
- **Elastyczność** w łączeniu urlopu rodzicielskiego i zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin (Czechy)
- Elastyczny **podział urlopu:** ojcowie i matki mogą pracować na zmianę (Norwegia)
- Urlopy mogą być rozłożone na dłuższy **okres czasu** (wiek dzieci) (Szwecja: wiek 8 lat)
- Większe **zaangażowanie partnerów:** dedykowana część urlopu (zwykle 1-3 miesiące) przeznaczona dla „drugiego” rodzica, zwykle ojca (Austria)
- Bardziej hojne wypłaty urlopowe dla **rodzin wielodzietnych** (3+ dzieci) (Węgry)

Estonia: Wspieranie hojnego i elastycznego urlopu rodzicielskiego dzielonego przez oboje rodziców

- **Płatność:** w wysokości pełnego wynagrodzenia w roku poprzedzającym urlop; pułap 3 x średnie wynagrodzenie
- **Długość:** do 11m w 2004 r., 14m w 2006 r., 18m w 2008 r.
- Dostosowane również do **rozwoju opieki nad dziećmi**
- **2018:** Urlop może być podjęty w kilku segmentach do 3 urodzin dziecka, rodzice mogą kontynuować pracę i zarabiać wynagrodzenie
- **2022:** Zwiększenie elastyczności urlopu dla obojga rodziców, mogą również zaplanować indywidualne i wspólne dni urlopu online.
- 475 dni (jeśli matka jest zatrudniona), po 100 dniach urlopu macierzyńskiego

Estonia: Okresowe oraz kohortowe trendy dzietności



Źródło: Figure 11 in Sobotka, Matysiak and Brzozowska (2019)

Czechy: elastyczny urlop rodzicielski ze stałym całkowitym wynagrodzeniem

Reforma i rozszerzenie zakresu urlopu rodzicielskiego od 2004 r.: długi urlop z elastycznym czasem trwania i stałym całkowitym wynagrodzeniem

- Rozszerzenie świadczeń urlopowych i większa elastyczność urlopu w czasie: 2004, 2008, 2012 i 2020 r.
- Stała kwota wypłacana rodzicom w miesięcznych ratach
- Do 2020 r: 220 000 CZK, zwiększona do 300 000 CZK (12 200 EUR) w 2020 r.
- Elastyczność w długości urlopu (7-48 miesięcy),
- Elastyczny podział urlopu między partnerów
- Rodzice mogą kontynuować zatrudnienie (tylko pewne ograniczenia w opiece nad dziećmi)

Rozbieżności we współczynnikach dietyności w Czechach i na Słowacji

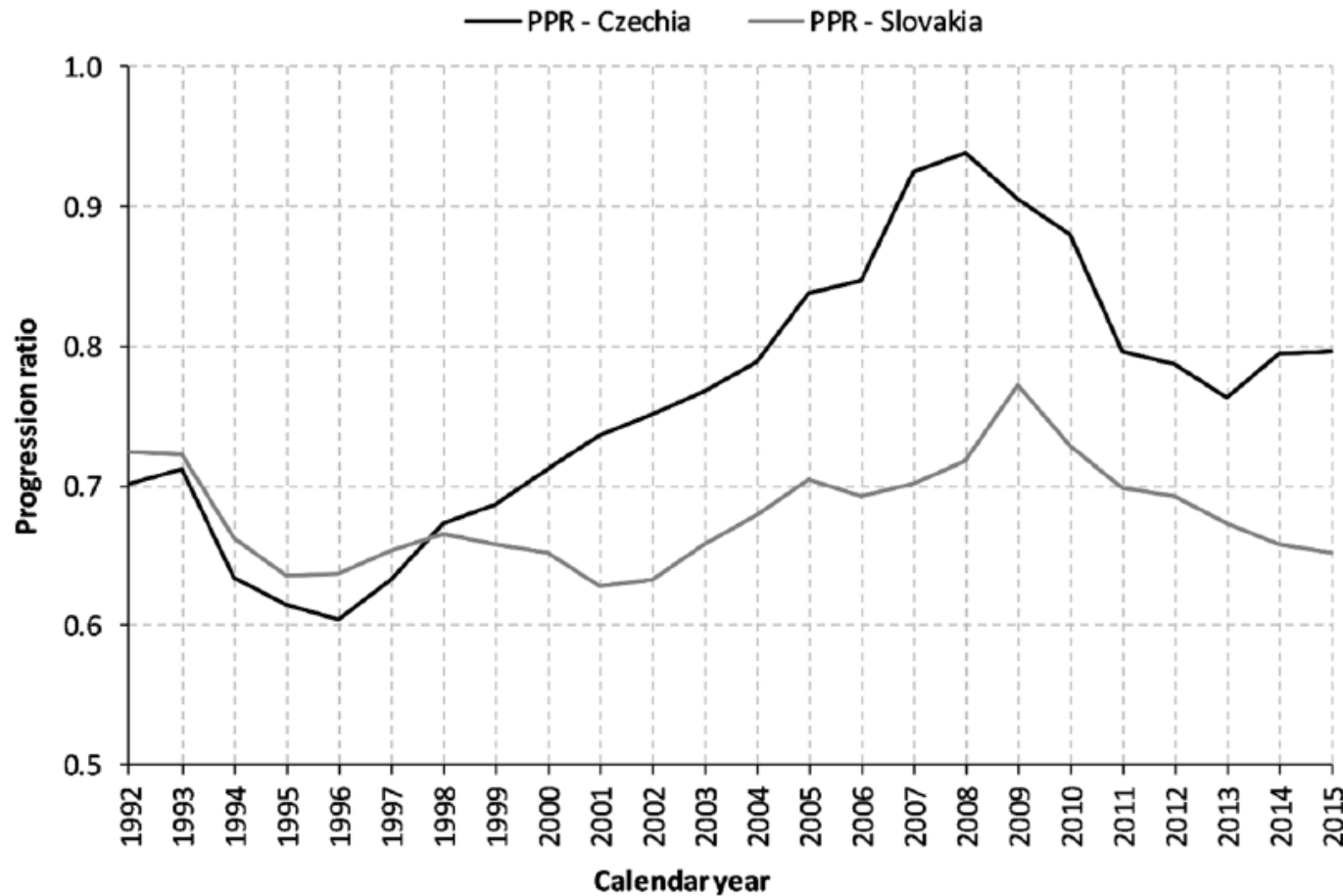


Fig. 6 Period second-birth progression ratios, Czechia and Slovakia, calendar years 1992–2015

- Współczynniki dietyności w CZ i SK zaczęły się różnić przed rozszerzeniem urlopów.
- Wydłużenie urlopu od 2004 r. związane z dalszym przyspieszeniem wzrostu liczby urodzeń po raz drugi w CZ
- Wzrost, zwłaszcza w krótszych odstępach czasu między narodzinami, 1-3 lata (zgodnie z okresem wypłacania urlopu)

Źródło: Šťastná, A., Kocourková, J., & Šprocha, B. (2020). Parental leave policies and second births: A comparison of Czechia and Slovakia. *Population Research and Policy Review*, 39(3), 415-437.

Niemcy: Poprawa warunków równowagi między pracą a życiem rodzinnym

Reforma polityki: Odejście od wcześniejszego wspierania rodzin z męskim żywicielem rodziny i matek pozostających w domu

- Ekspansja opieki nad małymi dziećmi, zwłaszcza w Niemczech Zachodnich: % zapisanych dzieci w wieku 0-2 lat skoczył z 3% do 29% w latach 2002-2017
- Upowszechnienie całodziennej opieki nad dziećmi, także pozaszkolnej
- **Prawo do instytucjonalnej opieki nad dziećmi** od 1. roku życia (2013)

Elastyczność. Prawo do zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin i urlopu w niepełnym wymiarze godzin (od 2015 r.; utrata dochodu zastąpiona w 67%)

Zachęta dla ojców do korzystania z części urlopu

Skutki zapewnienia opieki nad dziećmi

Rosnące znaczenie dla rodzin ma dostępna i przystępna cenowo publiczna opieka nad dziećmi: kluczowa wśród „polityk godzenia życia zawodowego i prywatnego”, umożliwiająca szybszy powrót na rynek pracy

Pozytywny wpływ na dzietność, choć bardzo różne szacunki tego wpływu (Rindfuss i in. 2007, Baizan 2009, Hilgeman i Butts 2009, Rovny 2011, Goldstein i in. 2017)

- Luci-Greulich i Thévenon (2013): +10% zapisów do placówek opieki nad dziećmi w OECD implikuje 0,08 wzrostu skorygowanego TFR
- Kalwij (2010): 10% wzrost dopłat do opieki nad dziećmi w Europie Zachodniej zwiększyłby płodność o 0,4%
- Silny wpływ wczesnej opieki nad dziećmi (wiek 0-2) na dzietność osób wysoko wykształconych: rozszerzenie z 10 do 50% oznaczałoby wzrost płodności ukończonej z 1,4 do 1,9 (Arpino i in. 2016)
- Ale znaczenie ma również jakość, czas otwarcia i inne kryteria

Skutki rozszerzenia opieki nad małymi dziećmi w Norwegii

Ekspansja opieki nad dziećmi w latach 1973-2010:

- Zapisy 1970: 1% w wieku 1-2 lat, 5% w wieku 3-4 lat
- Zapisy 2016: 91% w wieku 1-5 lat
- Wysoko dotowana, wysokiej jakości opieka nad dziećmi, mieszanka oferty publicznej i prywatnej non-profit.

Skutki rozszerzenia opieki nad małymi dziećmi w Norwegii

Rindfuss, Guilkey, Morgan & Kravdal:
„Dostępność opieki nad dziećmi a
dzietność w Norwegii” (2010).

- Symulowany wpływ rozwoju opieki nad dziećmi na dzietność ukończoną
- Wykorzystanie danych dotyczących rozwoju opieki nad dziećmi w latach 1973-1998: nierówne trendy w poszczególnych gminach

TABLE 1 Simulated average number of children ever born by age 35 to Norwegian women of birth cohorts 1957–1962 by level of child-care availability under the assumption that the indicated level was reached in 1973

Percent child-care availability	Number of children ever born
0	1.51
10	1.62
20	1.74
30	1.85
40	1.97
50	2.08
60	2.18

Trudności w ocenie efektów polityki prorodzinnej

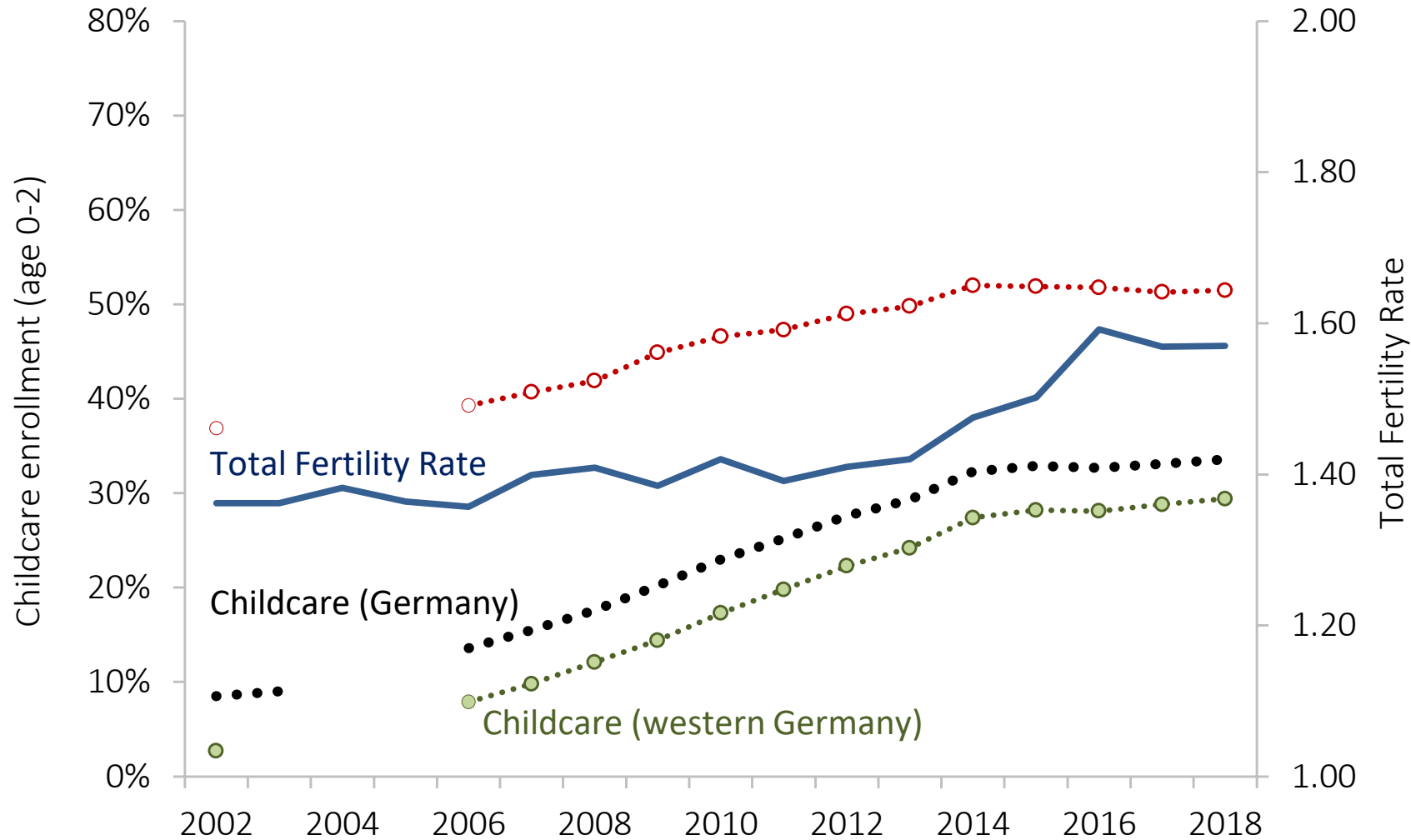


Trudności w ocenie polityki prorodzinnej

Wyzwania związane z pomiarem i oceną wpływu polityki:

- **Złożoność:** poszczególne polityki są częścią większych pakietów, których wpływ trudno zmierzyć w oderwaniu od siebie
- Polityka często wywiera **stopniowy, długoterminowy wpływ**
- **(Nie)spójność:** Kontrastujące, a czasem niezgodne cele; polityka często wprowadzana poprzez serię mniejszych dostosowań
- **Zróznicowane grupy:** selektywne wspieranie jednej grupy (np. rodzin wielodzietnych) może mieć negatywny wpływ na inną (np. osoby bezdzietne)
- **Niestabilność, nieprzewidywalność, nieciągłość:** Rządy lubią majstrować przy polityce i jej celach; częste cięcia w czasie recesji
- **Brak kontrfaktyczności** (co by się stało, gdyby nie dana polityka).

Niemcy: Okresowe trendy dietyności



Źródło: Rysunek 21 Sobotka, Matysiak and Brzozowska (2019)

Wpływ kapitału macierzyńskiego w Rosji: kontrastujące oceny

- **Biryukova et al. (WP 2016, GGS data):** *istotny statystycznie wzrost prawdopodobieństwa drugiego i kolejnych urodzeń w okresie od września 2007 do lata 2011 po kontroli czynników demograficznych i społeczno-ekonomicznych*
- **Kopeykina (praca magisterska 2017, dane GGS):** „moje badania wskazały, że wprowadzona polityka nie zwiększyła ogólnego ryzyka posiadania 2. dziecka”.
- **Frejka & Zakharov (2013, PDR):** „jak dotąd głównym skutkiem demograficznym środków polityki pronatalistycznej z 2007 r. było obniżenie wieku rodzenia dzieci i skrócenie odstępów między porodami, a więc *podniesienie płodności okresowej, ale nie płodności ukończonej*”.
- **Elizarov i Levin (2015, raport BŚ):** „Kobiety powyżej 30 roku życia posiadające drugie lub trzecie dziecko w największym stopniu przyczyniły się do wzrostu dzietności, co sugeruje, że polityka osiągnęła swój cel”.
- **Słonimczyk & Jurko (2014):** „program zwiększył długookresową dzietność o około 0,15 dziecka na kobietę” (dane RLMS 2000-2011)

Słabości i pułapki jawnego pronatalizmu

- Większa koncentracja na **krótkoterminowych celach i efektach** niż na długoterminowej stabilności wsparcia rodziny
- **Cele i zadania mierzone w okresowych TFR** lub liczbie urodzeń, a nie w ostatecznej wielkości rodziny lub parach spełniających swoje cele reprodukcyjne
- **Często oparte na normatywnych poglądach** i przekonaniach na temat „najlepszego” lub „właściwego” momentu, poziomu i struktury rodziny dla rodzicielstwa.
- **Częste zmiany powodujące niestabilność;** potencjalnie przyczyniają się do wyżów i niżów demograficznych, ponieważ pary reagują na zmieniającą się politykę rodzinną
- Zachowania płodnościowe par w coraz większym stopniu zależą od **zewnętrznej stymulacji** a nie od wewnętrznej motywacji (Botev 2015)
- Często oparte na **wsparciu finansowym i zachętach**, ignorujące różnorodność rodziny i preferencji, ignorujące potrzeby lepszej infrastruktury

Prawa indywidualne i odejście od celów ilościowych

Międzynarodowa Konferencja na temat Ludności i Rozwoju, Kair 1994:

...uznanie podstawowego prawa wszystkich par i jednostek do swobodnego i odpowiedzialnego decydowania o liczbie, rozstawie i czasie urodzenia dzieci oraz do posiadania informacji i środków do tego celu...

- Wyraźne, specyficzne dla parytetu polityki pronatalistyczne i zachęty finansowe są problematyczne, kosztowne i prawdopodobnie zawiodą w dłuższej perspektywie.
- **Stuart Gietel-Basten et al. (nadchodzący 2022):** polityka pronatalistyczna najmniej efektywnym sposobem radzenia sobie z problemami rynku pracy lub starzenia się społeczeństwa
- **Odejście w polityce od celów ilościowych na rzecz bardziej miękkich kryteriów jakościowych:** dobrobytu, szczęścia, zdrowia, kapitału ludzkiego

Dyskusja: wpływ polityki rodzinnej



Czy polityka ma znaczenie dla dzietności?

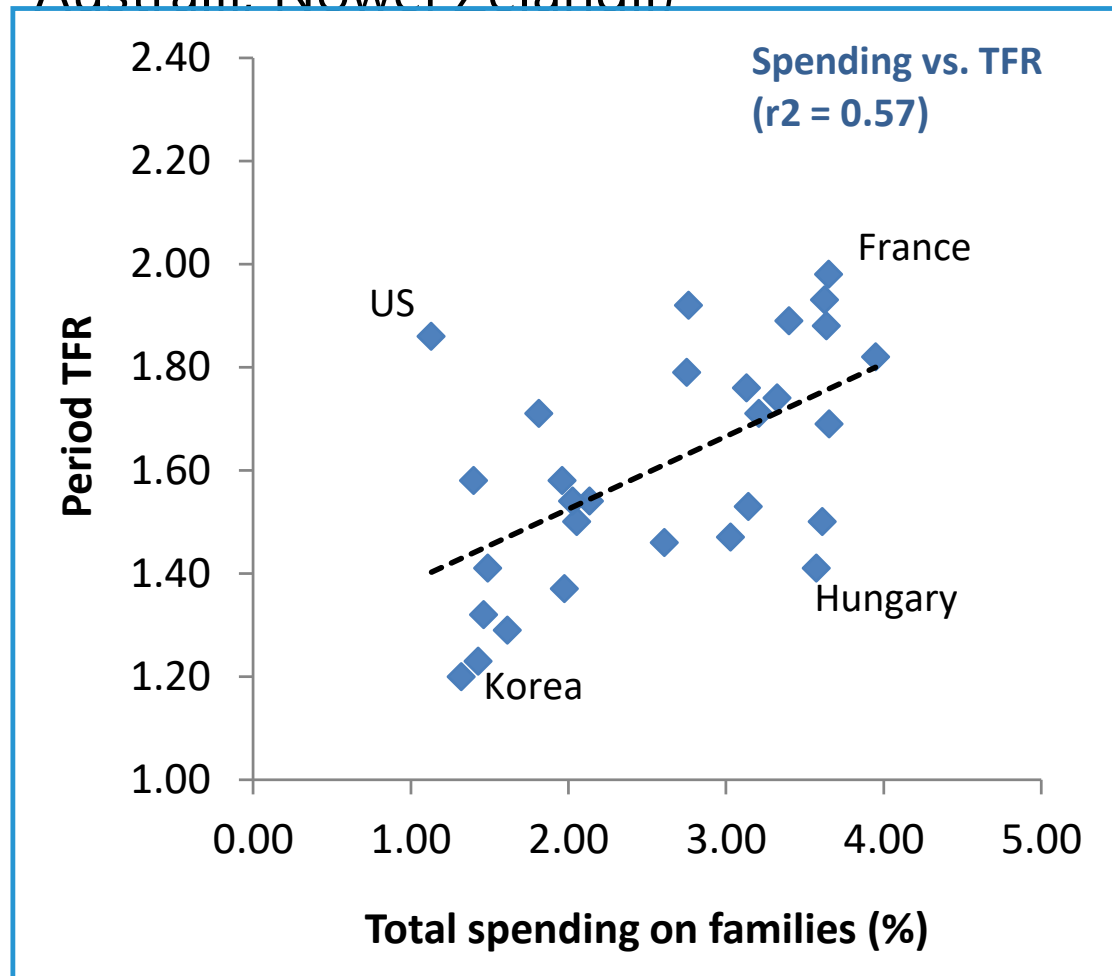
Mieszane dowody: pozytywny wpływ, ale często niewielki, ograniczony w czasie i zależny od „kombinacji polityk”.

- Polityka często **wpływa na czas i odstępy między urodzeniami**: Krótkotrwały wpływ na wskaźniki okresowe, który odwraca się po kilku latach; brak trwałego wpływu na dzietność kohortową
- **Same działania polityczne prawdopodobnie nie doprowadzą do trwałego przywrócenia dzietności** w dłuższym okresie czasu → Potrzebna jest szersza zmiana warunków instytucjonalnych wpływających na decyzje o urodzeniu dziecka
- **Brak tzw. „srebrnej kuli”**: spolityki dotyczące pojedynczych kwestii - w tym zachęt finansowych - prawdopodobnie zawiodą
- **Wyraźnie pronatalistyczne polityki są często źle ukierunkowane**, nie mają podstaw naukowych i prawdopodobnie nie osiągną zamierzonych celów. **Nie rozwiążą one problemów demograficznych ani rynku pracy!**



Wydatki na politykę i współczynniki dzietności

Wydatki na politykę (% PKB) w 2013 roku i okresie Współczynnik dzietności całkowitej w 2014 roku (29 krajów Europy, Azji Wschodniej, Ameryki Północnej, Australii, Nowej Zelandii)

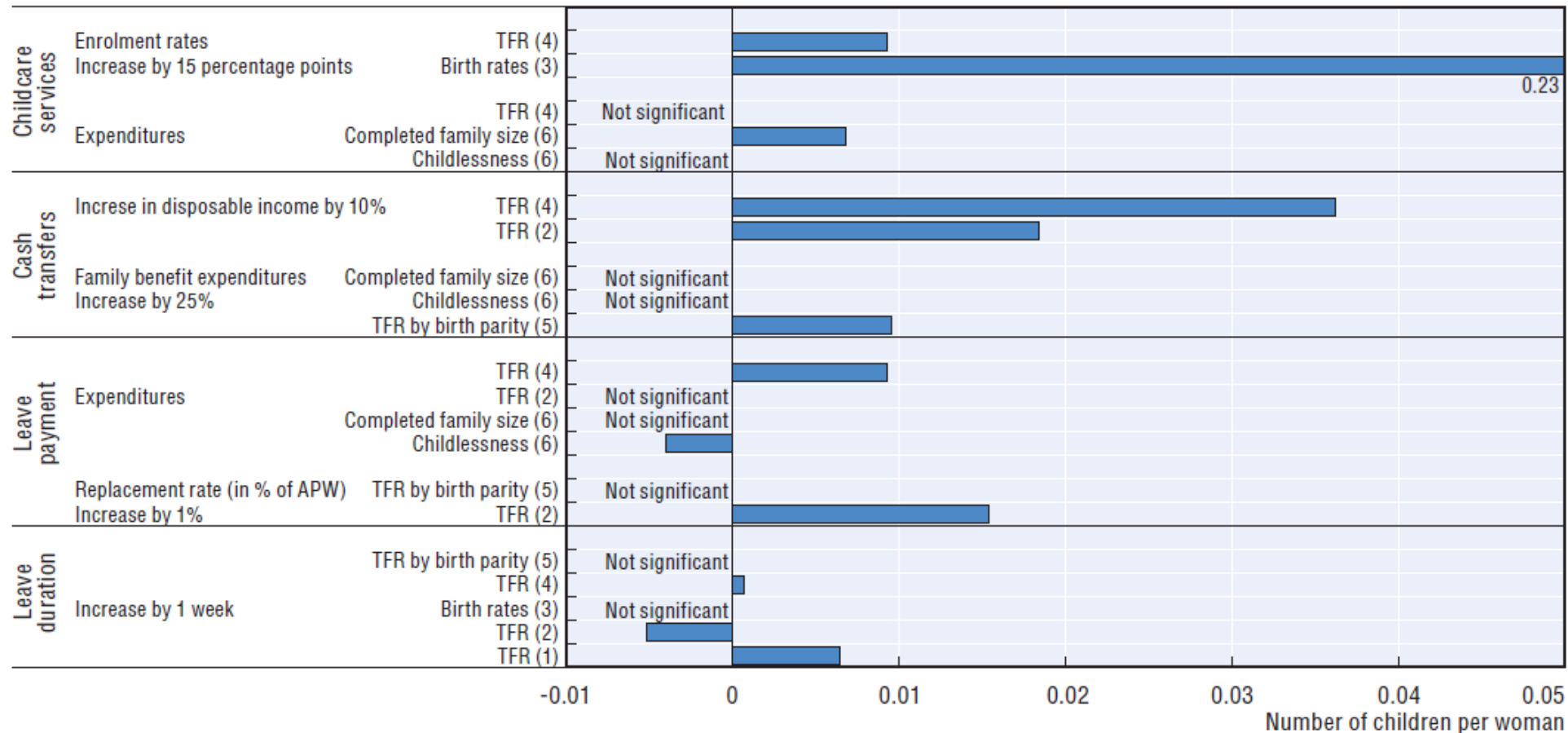


→ bardzo podobne wyniki dla dzietności zakończonej kohorty kobiet urodzonych w 1976 r.

Źródło: Rysunek 8 w Sobotka, Matysiak and Brzozowska (2019); policy spending data based on OECD Family database (2019)

Figure 3.10. **A positive effect of family-friendly policies on fertility**

Effect measured in number of children per woman



Note: Column 2 shows the fertility indicator used in a particular study to measure the effect of policies: TFR in (1) Adsera (2004); (2) D'Addio and Mira d'Ercole (2005); and (4) Luci and Thévenon (2011). The TFR by number of children is used in (5) Gauthier and Hatzius (1997). The number of children ever born to women aged 18 to 45 years is used by (3) Hilgeman and Butts (2009); (6) Kalwij (2010), considers the probability to have children and achieved fertility at age 36-40 as a proxy of completed fertility. For more details, see Annex Table 3.A1.1.

Czy polityka ma znaczenie dla dzietności?

Podsumowanie dowodów

Wykazano, że konkretne polityki mają pozytywny wpływ na dzietność w Europie

- Zwiększone **wydatki na politykę prorodzinną** są często pozytywnie skorelowane z trendami w zakresie dzietności w latach 2000.
- Powszechna, dostępna (tania) i wysokiej jakości **opieka nad dziećmi** w pierwszych latach życia (0-3) wydaje się mieć najsilniejszy wpływ na dzietność
- **Bezpieczeństwo finansowe** (świadczenia pieniężne) jest również ważne

Umiarkowany długoterminowy wpływ polityki w większości przypadków:

stabilizacja lub stopniowy wzrost współczynników dzietności, wzrost zazwyczaj rzędu do 0,2 dziecka na kobietę

Liczy się „pakiet” polityczny oraz sposób jego opracowania i dopasowania

- Ważna jest stabilność, spójność i przewidywalność polityki

Na podstawie:

- Luci-Greulich A and O. Thévenon. 2013. "The impact of family policies on fertility trends in developed countries." *European Journal of Population*
- OECD. 2011. *Doing better for families*. OECD Publishing, Paris

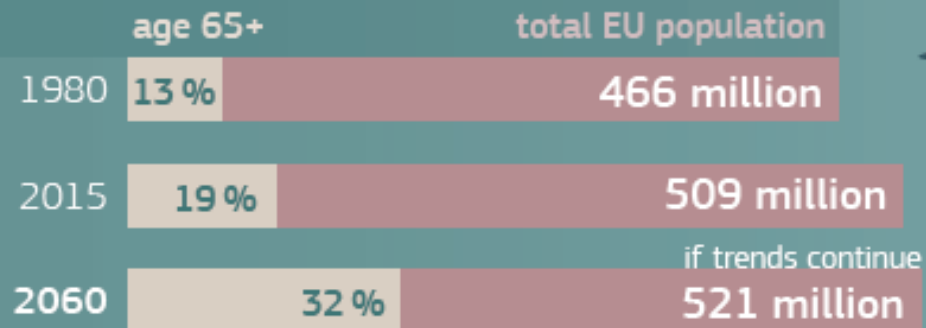
Kluczowe szersze reakcje i strategie społeczne

- Dostosowanie społeczeństw do stałego wzrostu długowieczności
- ***Wspieranie realizacji preferencji reprodukcyjnych:*** Polityka prorodzinna wspierająca kobiety i mężczyzn o różnych preferencjach i w różnych układach życiowych
- **Sprawiedliwość międzypokoleniowa:** Inwestycje w młodsze pokolenie i dzieci
- **Inwestycje w szkolnictwo wyższe**
- **Elastyczny przebieg życia,** elastyczny udział w rynku pracy, polityka emerytalna i rentowa
- **Racjonalna polityka migracyjna** z myślą o długoterminowej integracji i udziale w rynku pracy
- **Utrzymanie rynku pracy** poprzez wiele strategii politycznych: inwestycje w umiejętności, szkolnictwo wyższe, wyższe zatrudnienie kobiet, młodzieży i migrantów, opóźnione przechodzenie na emeryturę

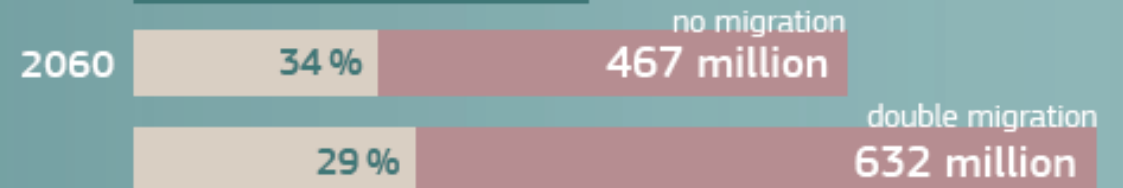
The share of the *population over age 65* is bound to *increase*



How can we *avoid overburdening our social system with population ageing?*



increase migration?



or *increase fertility?*



life expectancy in the EU today

A longer active life can help address the challenges related to population ageing



Even much higher immigration or fertility will *not change the pace of population ageing significantly by 2060*



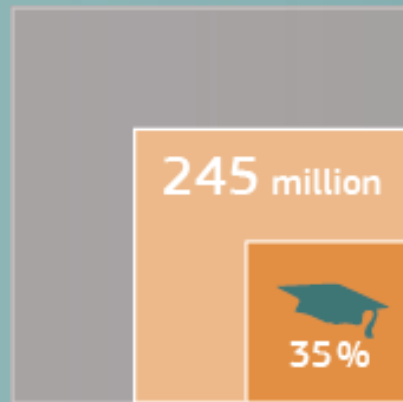
The EU's future *labour force* will be *smaller* and *better educated*
EU labour force over total population



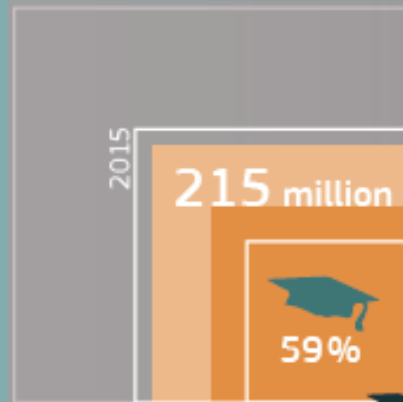
Increasing labour force participation is the most effective way to cope with *population ageing*



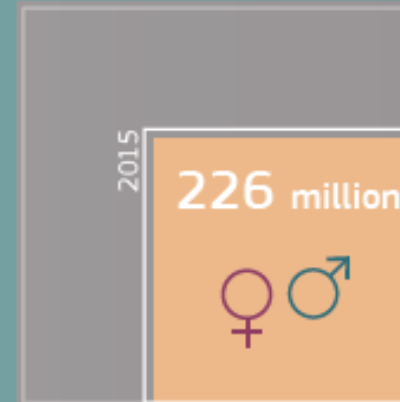
2015



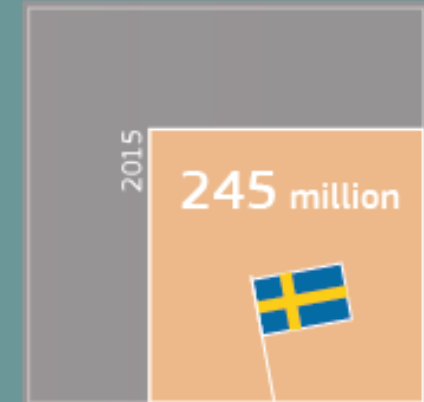
2060 if trends continue, *labour force participation rate* as today



2060 if men and women *equally participated*



if participation rate as high as in Sweden today



A smaller, better-educated labour force may prove to be *more adaptable* to the changing nature of work, automation and artificial intelligence



$\frac{123}{100}$

$\frac{106}{100}$ lowest ratio of dependents to workers



Przesunięcie punktu ciężkości polityki rodzinnej: główne przesłania

Potrzeba elastycznych i kompleksowych polityk na przestrzeni całego życia

Dostosowanie polityki do

- **Rosnącej różnorodności form rodziny** i preferencji rodzinnych: nie każdy/każda jest żonaty/ma męża i planuje mieć dwoje lub troje dzieci
- **Wysoko wykształconych rodziców, zwłaszcza matek:** grupa pomijana w decyzjach politycznych; większe znaczenie kariery zawodowej, dostępności opieki nad dziećmi i warunków na rynku pracy
- **Zmiany wieku rodzicielstwa:** więcej par planujących dziecko w zaawansowanym wieku reprodukcyjnym, rosnąca bezpłodność, znaczenie wspomaganey reprodukcji
- **Zmieniającej się sytuacji młodych dorosłych:** ich dochody, dostęp do mieszkania i dobrobyt mają znaczenie dla tworzenia związków partnerskich, a później dla decyzji rodzinnych
- **Zapewnienia rodzicom maksymalnej elastyczności** w zakresie urlopu rodzicielskiego, zatrudnienia i możliwości opieki nad dziećmi. Umożliwienia różnych możliwości łączenia pracy, wypoczynku i opieki nad dziećmi.

Optus AU 17:17 50 %

Financial Times's post

FT Financial Times ✓
18 h · 🌐

Governments are urging people to have more children but there is little evidence that policy to boost the world's dwindling fertility rates helps. Should governments even be trying to intervene in such personal choices? <https://on.ft.com/38SWEMi>

“
Governments shouldn't be making explicit incentives to get women to have more babies than they wish just to fulfil some national quota
Tomas Sobotka
The Vienna Institute of Demography

Write a comment... 🗨️ GIF 😊

Home Watch Marketplace Groups Notifications Menu

Polityka rodzinna: ograniczenia zachęt pieniężnych

- Wyzwanie związane z rozszerzeniem oferty opieki nad dziećmi oraz bardziej elastycznych miejsc pracy w niepełnym wymiarze godzin - częściowo „zadecyduje” to o tendencjach w zakresie dzietności wśród osób z wyższym wykształceniem
- Ceny mieszkań, przystępność cenowa i dostępność
- Zgodność polityki: potrzeba lepszego dostosowania polityki rodzinnej do polityki społecznej i edukacyjnej

Financial Times
20 kwietnia 2022 r.



Wittgenstein Centre

FOR DEMOGRAPHY AND
GLOBAL HUMAN CAPITAL



ÖAW



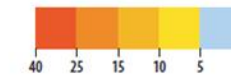
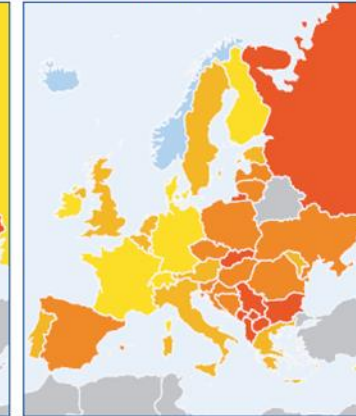
European Demographic Data Sheet 2022

Trends in births, deaths, and natural population change during the pandemic

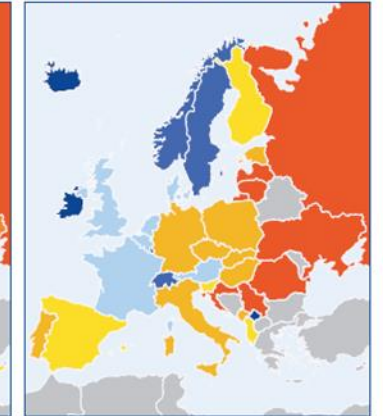
Change in number of births (%), 2020 to 2021



Change in number of deaths (%), 2019 to 2020 and 2021



Natural population change (per thousand), 2021



Dane, wykresy oraz zamieszczone pola dostępna na
www.populationeurope.org

